

Belgische Senaat

Gewone Zitting 2001-2002

2-177

Plenaire vergaderingen
Donderdag 31 januari 2002

Ochtendvergadering

Handelingen

Sénat de Belgique

Session ordinaire 2001-2002

Annales

Séances plénières
Jeudi 31 janvier 2002

Séance du matin

2-177

De **Handelingen** bevatten de integrale tekst van de redevoeringen in de oorspronkelijke taal. Deze tekst werd goedgekeurd door de sprekers. De vertaling – *cursief gedrukt* – verschijnt onder de verantwoordelijkheid van de dienst Verslaggeving. Van lange uiteenzettingen is de vertaling een samenvatting.

De nummering bestaat uit het volgnummer van de legislatuur sinds de hervorming van de Senaat in 1995, het volgnummer van de vergadering en de paginering.

Voor bestellingen van Handelingen en Vragen en Antwoorden van Kamer en Senaat:
Dienst Publicaties Kamer van volksvertegenwoordigers, Natieplein 2 te 1008 Brussel, tel. 02/549.81.95 of 549.81.58.

Deze publicaties zijn gratis beschikbaar op de websites van Senaat en Kamer:
www.senate.be www.dekamer.be

Afkortingen - Abréviations

AGALEV	Anders Gaan Leven
CD&V	Christen-Democratisch & Vlaams
ECOLO	Écologistes
PRL-FDF-MCC	Parti Réformateur Libéral – Front Démocratique des Francophones – Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	Parti Socialiste
PSC	Parti Social Chrétien
SP.A	Socialistische Partij Anders
VL. BLOK	Vlaams Blok
VLD	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU-ID	Volksunie-ID21

Les **Annales** contiennent le texte intégral des discours dans la langue originale. Ce texte a été approuvé par les orateurs. Les traductions – *imprimées en italique* – sont publiées sous la responsabilité du service des Comptes rendus. Pour les interventions longues, la traduction est un résumé.

La pagination mentionne le numéro de la législature depuis la réforme du Sénat en 1995, le numéro de la séance et enfin la pagination proprement dite.

Pour toute commande des Annales et des Questions et Réponses du Sénat et de la Chambre des représentants: Service des Publications de la Chambre des représentants, Place de la Nation 2 à 1008 Bruxelles, tél. 02/549.81.95 ou 549.81.58.

Ces publications sont disponibles gratuitement sur les sites Internet du Sénat et de la Chambre:
www.senate.be www.lachambre.be

Inhoudsopgave

Wetsontwerp betreffende de anonimiteit van de getuigen (Stuk 2-876) (Evocatieprocedure)	4
Algemene bespreking	4
Artikelsgewijze bespreking	19
Berichten van verhindering	33

Sommaire

Projet de loi relatif à l'anonymat des témoins (Doc. 2-876) (Procédure d'évocation)	4
Discussion générale	4
Discussion des articles	19
Excusés	33

Voorzitter: de heer Jean-Marie Happart, ondervoorzitter

(De vergadering wordt geopend om 10.10 uur.)

Wetsontwerp betreffende de anonimiteit van de getuigen (Stuk 2-876) (Evocatieprocedure)

Algemene bespreking

Mevrouw Jeannine Leduc (VLD), rapporteur. – Ik betreur dat zo weinig senatoren interesse vertonen voor het debat over dit belangrijke wetsontwerp. De anonieme getuigen kunnen in bepaalde omstandigheden immers erg belangrijk zijn. Ik verwijs naar recente gebeurtenissen waarbij anonieme getuigen wellicht meer duidelijkheid hadden kunnen brengen.

Dit wetsontwerp van de regering werd in de Kamer van Volksvertegenwoordigers geamendeerd goedgekeurd. Op 10 oktober 2001 werd het door 47 senatoren geëvoceerd. De commissie voor de Justitie heeft het ontwerp grondig besproken en aanvaardde heel wat amendementen, zowel van de meerderheid als van de oppositie.

Dit ontwerp zal een uiterst belangrijk instrument zijn in de strijd tegen de mensenhandel en de internationale georganiseerde criminaliteit. Het kwam tot stand als gevolg van aanbevelingen van enkele parlementaire onderzoekscommissies en een rechtsvergelijkende studie door twee universiteiten. In dat kader kwam ook de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens uitvoerig aan bod.

Het ontwerp voorziet in twee vormen van anonimiteit. Er is ten eerste de gedeeltelijke bescherming waarbij de onderzoeksrechter of de bodemrechter kan beslissen dat bepaalde wettelijk voorgeschreven identiteitsgegevens van een getuige kunnen worden weggelaten. Er moet daarbij een redelijk vermoeden bestaan dat de getuige of een persoon van zijn naaste omgeving een ernstig nadeel zou kunnen lijden door de bekendmaking van deze gegevens en ten gevolge van de afgelegde verklaring. De rechter moet zijn beslissing uiteraard motiveren. Er is ten tweede de volledige anonimiteit van de identiteit van de getuige die slechts kan worden gewaarborgd wanneer de getuige of een persoon uit zijn naaste omgeving zich door het nog af te leggen getuigenis in zijn integriteit bedreigd voelt, waardoor de getuige zou beslissen geen verklaring af te leggen.

Ik verwijs in dat verband naar vrouwen die het slachtoffer zijn van mensenhandel en geen getuigenis durven afleggen als hun volledige anonimiteit niet kan worden gewaarborgd.

Is die getuige een overheidsagent dan moeten er precieze en ernstige aanwijzingen zijn dat hij of een naaste persoon gevaar lopen. Bovendien mag de woonplaats van de persoon nooit vermeld worden, alleen zijn dienstadres. Bijkomende voorwaarden zijn dat het moet gaan om uitzonderlijke omstandigheden, dat het onderzoek naar de feiten zulks vereist en dat er nog ander bewijsmateriaal ter beschikking is. Men mag zich nooit baseren op de anonieme getuigenis alleen.

De onderzoeksrechter verricht het anonieme verhoor. Hij kent de volledige identiteit van de getuige, onderzoekt diens betrouwbaarheid en controleert of de ingeroepen motieven om

Présidence de M. Jean-Marie Happart, vice-président

(La séance est ouverte à 10 h 10.)

Projet de loi relatif à l'anonymat des témoins (Doc. 2-876) (Procédure d'évocation)

Discussion générale

Mme Jeannine Leduc (VLD), rapporteuse. – Je déplore que si peu de sénateurs manifestent de l'intérêt pour cet important projet de loi. Les témoins anonymes peuvent en effet être cruciaux dans certaines circonstances.

Ce projet de loi du gouvernement a été amendé à la Chambre. Il a été évoqué par 47 sénateurs le 10 octobre 2001. La commission de la justice l'a examiné en détail et a accepté de nombreux amendements, tant de la majorité que de l'opposition.

Ce projet constituera un instrument capital dans la lutte contre la traite des êtres humains et la criminalité organisée internationale. Il fait suite aux recommandations formulées par plusieurs commissions parlementaires d'enquête et à une étude de droit comparé réalisée par deux universités. La jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme y a également été largement abordée.

Le projet prévoit deux types d'anonymat. Il y a, d'une part, l'anonymat partiel, le juge d'instruction ou du fond pouvant décider que certaines données de l'identité d'un témoin prescrites par la loi sont omises. Il doit exister une présomption raisonnable que le témoin, ou une personne de son entourage, pourrait subir un préjudice grave à la suite de la divulgation de ces données et de sa déposition. Le juge doit motiver sa décision. Il y a, d'autre part, l'anonymat complet, lequel ne peut être garanti que si le témoin ou une personne de son entourage se sent gravement menacé dans son intégrité en raison du témoignage à faire, ce qui l'amènerait à ne pas déposer.

Si ce témoin est un agent de l'autorité, il doit y avoir des indications précises et sérieuses que le témoin, ou une personne de son entourage, court un danger. Le domicile de la personne ne peut en outre jamais être mentionné mais seulement son adresse de service. Comme conditions supplémentaires, il doit s'agir de circonstances exceptionnelles, l'instruction des faits doit le requérir et il faut disposer d'autres preuves. On ne peut jamais se fonder sur le seul témoignage anonyme.

Le juge d'instruction procède à l'audition dans l'anonymat. Il connaît l'identité complète du témoin, examine sa crédibilité et vérifie si les motifs invoqués pour obtenir l'anonymat complet sont exacts. Il décide d'accorder éventuellement l'anonymat.

Les données relatives au témoin doivent être consignées dans un registre qui ne peut être consulté que par le juge d'instruction.

La commission a discuté longuement de l'anonymat partiel et complet et s'est demandée si le témoignage anonyme pouvait être le seul élément de preuve pris en considération. Le ministre a répondu amplement aux questions posées et aux

volledige anonimiteit te verkrijgen, gemotiveerd en geldig zijn. Hij beslist over de eventuele toekenning van de anonimiteit.

De gegevens met betrekking tot de getuige moeten in een register worden opgetekend, dat zorgvuldig wordt bewaard en dat enkel kan worden geraadpleegd door de persoon die het register invult, namelijk de onderzoeksrechter.

De commissie heeft lang gediscussieerd over de gedeeltelijke en de gehele anonimiteit en over het feit of de anonieme getuigenis als enig bewijsmateriaal in aanmerking kan komen. De minister heeft de vragen en opmerkingen uitvoerig beantwoord en heel wat amendementen, zowel van de meerderheid als van de oppositie, werden door de commissie aangenomen.

Artikel 5, dat bepaalt dat in het Wetboek van strafvordering een artikel 155bis wordt ingevoegd, wordt aangevuld en luidt nu als volgt: "De rechtbank die een getuige wil verhoren die niet door de onderzoeksrechter gehoord is, kan hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de getuige, hetzij op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de beklaagde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, beslissen dat ter terechtzitting en in het proces-verbaal van de terechtzitting geen melding wordt gemaakt van bepaalde van de identiteitsgegevens bedoeld in artikel 155..." Voorts werd er een amendement ingediend ter aanvulling van het tweede lid van artikel 5. De tekst luidt: "De getuige aan wie reeds gedeeltelijke anonimiteit werd toegekend overeenkomstig artikel 75bis, behoudt zijn gedeeltelijke anonimiteit." Deze zin moet als volgt worden aangevuld: "De gedeeltelijke anonimiteit toegekend overeenkomstig artikel 75bis of overeenkomstig het eerste lid van dit artikel staat het verhoor van de getuige ter terechtzitting niet in de weg." De tekst van deze toevoeging zal straks worden rondgedeeld.

Artikel 9, dat in hetzelfde Wetboek een artikel 317bis invoegt, wordt eveneens aangevuld: "De voorzitter die een getuige wil verhoren die niet door de onderzoeksrechter verhoord is, kan...". Een andere toevoeging aan dit artikel luidt: "De getuige aan wie reeds gedeeltelijke anonimiteit werd toegekend overeenkomstig artikel 75bis, behoudt zijn gedeeltelijke anonimiteit."

Wat de volledige anonimiteit van getuigen betreft, wordt enkel artikel 14 aangepast. Dit artikel luidt nu als volgt: "De rechtbank kan hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar minister, hetzij op verzoek van de beklaagde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, de onderzoeksrechter gelasten om deze getuige opnieuw te verhoren of om een nieuwe getuige te verhoren met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter...".

Onderaan artikel 14 wordt toegevoegd: "De veroordeling van een persoon mag niet uitsluitend of zelfs in overheersende mate gegrond zijn op anonieme getuigenverklaringen die met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter zijn verkregen. Die laatste moeten in afdoende mate steun vinden in andere bewijsmiddelen." Dat is de leidraad in dit wetsontwerp.

Artikel 15 wordt op dezelfde manier geamendeerd als artikel 14: in het tweede lid van het voorgestelde artikel 315bis worden de woorden "of van de burgerlijke partij" vervangen door de woorden ", de burgerlijke partij of hun raadslieden".

remarques formulées.

L'article 5 qui insère un article 155bis dans le Code de procédure pénale est complété et libellé comme suit : « Le tribunal qui souhaite procéder à l'audition d'un témoin qui n'a pas été entendu par le juge d'instruction peut décider, soit d'office, soit à la demande du témoin, soit sur réquisition du ministère public ou à la requête du prévenu, de la partie civile ou de leurs conseils, qu'il ne sera pas fait mention à l'audience et au procès-verbal de l'audience de certaines des données d'identité prévues à l'article 155... »

Un amendement a été déposé pour compléter le second alinéa de l'article 5. Il est libellé comme suit : « Le témoin à qui a été octroyé l'anonymat partiel conformément à l'article 75bis conserve son anonymat partiel. » Cette phrase doit être complétée comme suit : « L'anonymat partiel octroyé conformément à l'article 75bis ou conformément au premier alinéa du présent article n'empêche pas d'audition du témoin à l'audience. » Cet ajout sera distribué tout à l'heure.

L'article 9 qui insère un article 317bis dans le même Code est, lui aussi, complété : « Le président qui souhaite procéder à l'audition d'un témoin qui n'a pas été entendu par le juge d'instruction, peut... » et « Le témoin à qui a été octroyé l'anonymat partiel conformément à l'article 75bis conserve son anonymat partiel. »

Quant à l'anonymat complet des témoins, seul l'article 14 est adapté. Cet article est maintenant libellé comme suit : « Le tribunal peut ordonner au juge d'instruction, soit d'office, soit sur réquisitoire du ministère public, soit à la demande du prévenu, de la partie civile ou de leurs conseils, de réentendre ce témoin ou d'entendre un nouveau témoin en application des articles 86bis et 86ter... »

Un alinéa est ajouté à la fin de l'article 14 : « La condamnation d'une personne ne peut être fondée de manière exclusive, ni dans une mesure déterminante, sur des témoignages anonymes obtenus en application des articles 86bis et 86ter. Ces derniers doivent être corroborés dans une mesure déterminante par des éléments recueillis par d'autres modes de preuve. » C'est le fil conducteur de ce projet.

L'article 15 est amendé dans le même sens que l'article 14 : au second alinéa de l'article 315bis, les mots « ou de la partie civile » sont remplacés par les mots « de la partie civile ou de leurs conseils ».

J'espère que ce projet de loi sera un véritable outil dans la lutte contre la traite des êtres humains et la criminalité organisée internationale. Je me réjouis que la commission l'ait été adopté dans son ensemble par 7 voix contre 3. Le rapport a été approuvé à l'unanimité par les 8 membres présents.

Ik hoop dat dit wetsontwerp een echt hulpmiddel zal zijn in de strijd tegen de mensenhandel en de georganiseerde internationale criminaliteit. Het verheugt me dat het door de commissie in zijn geheel werd aangenomen met 7 stemmen bij 3 onthoudingen. Het verslag werd eenparig goedgekeurd door de 8 aanwezige leden.

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Aan de basis van dit wetsontwerp liggen de aanbevelingen van een aantal parlementaire onderzoekscommissies. Die commissies oordeelden dat het geweld gepleegd door criminele organisaties, in het bijzonder ten aanzien van getuigen, een systeem voor de bescherming van getuigen noodzakelijk maakte.*

De resolutie van 23 november 1995 van de Raad van ministers van de Europese Unie verplicht de lidstaten in het kader van de strijd tegen de georganiseerde misdaad radicale maatregelen te nemen voor de bescherming van bedreigde getuigen en tot aanmoediging van het afleggen van getuigenverklaringen, onder meer door de anonimiteit te verzekeren. Er is ook een aanbeveling van het ministercomité van de Raad van Europa in dezelfde zin.

Tijdens de vorige legislatuur werd opdracht gegeven aan de universiteit van Gent om de problematiek van de anonimiteit van de getuigen te bestuderen ter voorbereiding van een wetsontwerp. In de Senaat werd in 1998 een colloquium gehouden over de hervorming van het strafprocesrecht. De betrokken practici van politie en justitie debatteerden over mogelijke uitzonderingsregels voor criminele organisaties die tot doel hebben getuigenissen door spijtoptanten aan te moedigen en de bewijslast om te keren met betrekking tot goederen waarvan vermoed wordt dat ze verkregen werden door activiteiten die verband houden met de georganiseerde misdaad.

Ondanks het belang van de anonieme getuigen voor de strijd tegen de georganiseerde misdaad mag men niet voorbijgaan aan de mogelijke aantasting van de rechten van de verdediging die een dergelijke bewijsmethode met zich meebrengt. Daarbij moeten we ons laten leiden door de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Daaruit blijkt dat, als een anonieme getuigenis gebruikt wordt met inachtneming van de door het Hof uitgestippelde beginselen, dit niet als een onaanvaardbare schending van de rechten van de verdediging dient te worden beschouwd.

Is dit ontwerp in overeenstemming met die beginselen? Ofschoon de commissie instemde met een aantal, onder meer door mijzelf ingediende amendementen, kan de tekst nog beter geformuleerd worden.

Wat de interpretatie van de rechtspraak van het Hof van Straatsburg betreft, wil ik wijzen op enige tegenspraak in de memorie van toelichting van het wetsontwerp. Enerzijds wordt onderstreept dat uit het De Meester-Traest-onderzoek blijkt dat het Europees Hof een “duidelijke lijn” heeft opgelegd, waarbij aan de regeringen bij het ontwerpen van een wettelijke regeling inzake anonieme getuigen slechts weinig manoeuvreerruimte wordt gelaten. Anderzijds wordt gesteld dat gezien het relatief beperkt aantal zaken waarin het Europees Hof geoordeeld heeft over het gebruik van anonieme getuigen, en gezien de zoals gewoonlijk strikt

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – *Le projet à l'examen met en œuvre les recommandations de plusieurs commissions d'enquête parlementaire. Ces commissions ont estimé que les violences commises par des organisations criminelles, en particulier sur les témoins, rendent nécessaire l'instauration d'un système de protection de ceux-ci. Les rapports annuels sur la situation de la criminalité organisée en Belgique montrent aussi la nécessité de prendre des mesures visant à protéger les témoins.*

Au niveau européen, la résolution du 23 novembre 1995 du Conseil des ministres de l'Union européenne impose aux États membres de prendre, dans le cadre de la lutte contre la criminalité organisée, des mesures radicales de protection des témoins menacés et des mesures d'encouragement des témoignages, notamment en garantissant l'anonymat. Une recommandation du Comité des ministres du Conseil de l'Europe va dans le même sens.

Une étude sur la question de l'anonymat des témoins avait déjà été initiée sous l'ancienne législature, en vue du dépôt d'un projet de loi. En effet, déjà en 1996, l'université de Gand avait été chargée d'examiner la question de l'anonymat des témoins. En 1998 s'était tenu au Sénat un colloque sur la réforme de la procédure pénale, au cours duquel de nombreuses personnalités du monde judiciaire, de la police, d'associations concernées par la procédure pénale avaient été amenées à s'exprimer. Il y avait été débattu de l'éventualité de règles dérogatoires concernant les organisations criminelles en vue d'encourager et de faciliter le témoignage des repentis et du renversement de la charge de la preuve concernant les biens dont on soupçonne qu'ils sont le produit d'une activité liée au crime organisé.

Cependant, l'intérêt que représente le témoignage anonyme dans la lutte contre le crime organisé ne doit pas faire oublier les risques d'atteinte aux droits de la défense que le recours à ce procédé peut entraîner. À cet égard, la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme doit nous servir de guide constant pour réaliser ce délicat équilibre entre, d'une part, les besoins de la lutte contre la criminalité organisée et le principe du respect des droits de la défense, d'autre part. Il apparaît ainsi que le recours au témoignage anonyme, correctement et rigoureusement encadré par les principes dégagés de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, ne doit pas être considéré de manière absolue comme une violation inadmissible des droits de la défense.

Mais ce projet respecte-t-il bien les principes dégagés par cette jurisprudence ? Force est de constater à cet égard que, malgré quelques amendements dont certains déposés par mes soins, qui ont recueilli l'assentiment de la Commission, le texte aurait encore pu être amélioré.

Quant à l'interprétation de la jurisprudence de la Cour de Strasbourg en cette matière, une certaine ambiguïté voire contradiction dans l'exposé des motifs du projet de loi mérite d'être mentionnée. D'un côté, l'exposé des motifs souligne

casuïstische oordeelsvorming van het Hof, het niet eenvoudig is de precieze voorwaarden waaraan het gebruik van anonieme getuigen in het kader van de strafrechtspleging moet voldoen, eenduidig vast te leggen. De minister vervolgt dat een pluraliteit van interpretaties nog steeds voorhanden is.

Het is zo dat sommigen en vooral ook de Raad van State vinden dat de tekst van het ontwerp op vele gebieden niet helemaal overeenstemt met de door het Europees Hof uitgestippelde beginselen. In zekere mate deel ik die opinie.

Allereerst volstaat het niet dat anonieme getuigen worden verhoord door een onderzoeksrechter om de rechten van de verdedigen te vrijwaren. Het Hof schijnt ervan uit te gaan dat de getuige door de beoordelende rechter wordt gehoord. Het verhoor van de getuige door een onderzoeksrechter kan slechts uitzonderlijk worden toegestaan en op voorwaarde dat de nadelen voor de verdediging die voortvloeien uit de anonimiteit van de getuigenis tijdens de gerechtelijke procedure voldoende wordt gecompenseerd.

Wat de volledige anonimiteit betreft, verleent het wetsontwerp geen enkele mogelijkheid aan de beoordelende rechters om de getuigen te horen. Wordt daardoor geen afbreuk gedaan aan het principe dat de rechter in een strafproces zich een persoonlijk oordeel moet kunnen vormen? Het wetsontwerp tast het recht van de leden van de jury in een assisenproces aan om een getuige te ondervragen. De optie om de beoordelende rechter te machtigen om het verhoor van getuigen door de onderzoeksrechter te bevelen lijkt mij in de praktijk niet haalbaar.

De balies hebben nogal wat kritiek op het feit dat geen enkel rechtsmiddel openstaat tegen de weigering om een persoon anoniem te laten getuigen.

De Raad van State merkt op dat alleen de getuige zich niet kan verzetten tegen de beslissing tot weigering van de anonimiteit, terwijl het ontwerp precies tot doel heeft die getuige te beschermen. Bovendien kan hij zelfs gestraft worden als hij weigert te getuigen. Terecht vraagt de Raad zich af of het ontbreken van een rechtsmiddel voor de getuige wel evenredig is met het nagestreefde doel en geen schending inhoudt van het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel.

De Orde van Franstalige en Duitstalige balies wil dat de procureur des Konings, de getuige, de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij onmiddellijk een beroep kunnen aantekenen bij de kamer van inbeschuldigingstelling. Ook sommige rechtsgeleerden wijzen erop dat een dergelijk rechtsmiddel wel is opgenomen in buitenlandse wetgevingen, bij voorbeeld in de Nederlandse wet van 11 november 1993 op de bescherming van de getuigen.

Het argument dat zo'n rechtsmiddel niet nodig is, noch in verband met de procesvoering, noch om redenen van rechtsvergelijking of voor de rechten van de verdediging, vind ik niet overtuigend. Een beroep zoals voorgesteld door de Orde van Franstalige en Duitstalige balies, dat ik ook in een aantal van mijn amendementen heb opgenomen, zou het verloop van het strafonderzoek niet ernstig verstoren.

Ik ben het ook niet eens met het onderscheid dat in het ontwerp wordt gemaakt tussen de gedeeltelijke en de volledige anonimiteit van de getuigen. Kon men niet beter één

que l'enquête De Meester-Traest a montré que la Cour européenne « impose une ligne claire » et ne laisse aux gouvernements qu'une « marge de manœuvre réduite dans l'élaboration des textes légaux relatifs aux témoins anonymes ». D'un autre côté, il est dit plus loin qu'eu égard « au nombre relativement réduit d'affaires dans lesquelles la Cour a jugé de l'emploi de témoins anonymes et à la conception habituellement strictement casuistique du jugement de la Cour, il n'est pas simple de définir clairement les conditions précises auxquelles doit satisfaire le recours aux témoins anonymes dans le cadre de la procédure pénale ». Il existerait, poursuit le ministre, encore et toujours plusieurs interprétations.

Quoiqu'il en soit, si l'on examine le projet au regard des principes dégagés par la Cour européenne des droits de l'homme, d'aucuns considèrent, en particulier le Conseil d'État, qu'à maints égards, le texte proposé ne respecterait pas ou pas parfaitement les exigences de cette jurisprudence. C'est dans une certaine mesure une opinion que je partage.

Tout d'abord, la considération qu'un juge d'instruction procède à l'audition de témoins anonymes ne suffit pas, à mon sens, à garantir que les droits de la défense sont saufs. Il semble que la Cour accorde la priorité à l'audition du témoin par le juge du fond, laquelle devrait constituer la règle. L'audition du témoin par un juge d'instruction ne serait admissible qu'à titre tout à fait exceptionnel et à condition que les obstacles auxquels se heurte la défense en raison d'une déposition anonyme soient suffisamment compensés par la procédure suivie devant les autorités judiciaires.

Dans le cadre de l'anonymat complet, le projet de loi met les juges du fond – cour d'assises et tribunal correctionnel – totalement dans l'impossibilité d'entendre les témoins. N'est-ce pas une violation du principe de l'intime conviction du juge dans la procédure pénale ? Devant la Cour d'assises où la procédure est orale, le système du projet met en cause le droit des jurés d'interroger un témoin pour forger leur intime conviction. En outre, la solution où le juge du fond est habilité par la loi à donner des ordres à un juge d'instruction en matière d'audition de témoins me paraît difficilement praticable.

Ensuite, l'absence de recours du témoin contre les décisions refusant l'anonymat me paraît aussi problématique. Les barreaux nous ont d'ailleurs envoyé un courrier portant des observations critiques sur ce projet ; ils insistent et s'interrogent sur l'absence de ce recours.

Dans le système mis en place, seul le témoin est dans l'impossibilité de contester la décision refusant de lui accorder l'anonymat. Alors que l'objectif poursuivi par le projet est de protéger le témoin, cette personne est la seule, nous dit le Conseil d'État, qui ne peut mettre en œuvre un quelconque recours. Cette situation est d'autant plus grave que des sanctions pénales peuvent lui être infligées s'il refuse de témoigner. Le Conseil d'État se demande à juste titre si cette absence de recours dans le chef du témoin n'est pas disproportionnée par rapport au but poursuivi et si le projet ne viole pas, sur ce point, le principe constitutionnel d'égalité et de non-discrimination.

Dans son avis, l'Ordre des Barreaux francophone et germanophone exprime le souhait qu'un appel tant du

enkel begrip hanteren en de rechter laten oordelen in welke gevallen een gedeeltelijke anonimiteit volstond en in welke niet? De criteria om te opteren voor volledige of gedeeltelijke anonimiteit zijn niet duidelijk: wat is immers het verschil tussen “een redelijk vermoeden van een risico op een ernstig nadeel” en een “ernstige bedreiging van de integriteit” in de ruime zin?

Mijn grootste bezwaar tegen dit ontwerp betreft het onderscheid dat gemaakt wordt tussen de bewijswaarde van de getuigenis naargelang het gaat om een gedeeltelijk of een volledig anonieme getuigenis. Dit onderscheid is niet verantwoord, aangezien de gedeeltelijke anonimiteit kan gaan van het verborgen houden van één of meerdere essentiële, tot zelfs alle identiteitsgegevens van de getuige. Het Hof van Straatsburg maakt dit onderscheid niet in de toepassing van het beginsel dat anonieme getuigenissen enkel als steunbewijs kunnen worden gebruikt.

De idee van het steunbewijs is essentieel. In alle buitenlandse wetgevingen, hetzij over anonieme getuigen, hetzij over de samenwerking met het gerecht, wordt heel erg de nadruk gelegd op het feit dat het aldus verkregen bewijsmateriaal altijd steun moet vinden in andere bewijsmiddelen. Het feit dat daar in dit ontwerp voor de gedeeltelijk anonieme getuigenissen niet wordt op aangedrongen is een probleem.

Voor de gedeeltelijk anonieme verklaringen is ook niet voorzien in een controle van de betrouwbaarheid en de geloofwaardigheid van de getuige. Uit de memorie van toelichting blijkt evenwel dat een gedeeltelijke anonimiteit in bepaalde gevallen kan overeenstemmen met een volledige anonimiteit.

Het verschil tussen de twee stelsels is ook duidelijk in de procedure en de verschillende fasen ervan. Zowel de Raad van State als de Orde van Franstalige en Duitstalige balies hadden meer duidelijkheid gewild over de procedure en doen hierover precieze voorstellen.

Sommige amendementen die ik in de plenaire vergadering opnieuw indien, pogen het verschil tussen de twee procedures af te zwakken.

De hypothese dat de anonieme getuige zelf een misdrijf had kunnen begaan, hetzij door het plegen van meened of door het uiten van laster en eerroof, is niet overtuigend. De gevolgen van het onderzoek naar die inbreuk op het verloop van het andere onderzoek moeten geregeld worden. Het is niet duidelijk of de beoordelende rechter zijn uitspraak moet opschorten of de anonieme getuigenis uit de debatten moet weren.

Op al die vragen is er mijns inziens nog geen antwoord. Ik sta volledig achter de doelstelling van dit wetsontwerp, maar ik vind dat men bij de uitwerking van de procedures uiterst nauwgezet te werk moet gaan.

Daarbij moet rekening gehouden worden met de interessante opmerkingen die door de Raad van State en sommige rechtspractici aan de Senaat werden toegezonden.

De PSC-fractie zal dit ontwerp steunen, op één onthouding na, om vooruitgang in de regelgeving mogelijk te maken. De geamendeerde tekst zal aan de Kamer worden overgezonden en ik hoop dat daar verder nagedacht zal worden over de bewijswaarde van getuigenissen die volgens deze procedure

procureur du Roi que du témoin, de l'inculpé ou de la partie civile puisse être introduit immédiatement devant la chambre des mises en accusation selon une procédure identique à celle mise en place par la loi du 12 mars 1998 réformant la procédure pénale dite loi Franchimont. Ce souhait est partagé par certains auteurs de la doctrine, lesquels soulignent que ce recours a été prévu dans certaines législations étrangères, telle que celle adoptée aux Pays-Bas, et en vertu de la loi sur la protection des témoins que ce pays connaît, la loi du 11 novembre 1993.

L'argument selon lequel un tel recours n'est pas nécessaire, ni du point de vue du procès, ni du point de vue de droit comparé, ni du point de vue des droits de la défense, ne me semble pas convaincant. Une procédure de recours telle que proposée par l'Ordre des Barreaux francophone et germanophone et dans mes amendements n'est, à mon sens, pas susceptible d'entraver lourdement le déroulement de l'enquête pénale.

J'ai aussi des critiques à formuler à l'égard de la distinction que le projet établit entre l'anonymat partiel et l'anonymat complet. De manière générale, ne convenait-il pas de recourir à une seule et même notion, en laissant au juge le soin d'apprécier dans chaque cas si la sécurité du témoin est suffisamment assurée en lui garantissant l'anonymat partiel ou s'il convient de lui accorder l'anonymat complet ? En effet, les critères par ailleurs utilisés pour distinguer le recours à l'une forme plutôt qu'à l'autre ne sont pas clairs : quelle différence existe-t-il entre la notion de « présomption raisonnable de risque de préjudice grave » et la notion de « menace pour l'intégrité » au sens large ?

Je ne vois pas pourquoi on fait des différences entre le témoignage partiel et l'anonymat complet. Sur ce point, mon objection essentielle va à la distinction que fait le projet au niveau de la valeur probante du témoignage entre le témoignage anonyme complet et le témoignage anonyme partiel. C'est vraiment sur ce point que le projet me semble critiquable. Cette distinction ne se justifie pas dans la mesure où l'anonymat partiel peut concerner une ou plusieurs données d'identité essentielles du témoin, voire toutes les données d'identité selon le projet. La Cour de Strasbourg ne fait pas cette distinction dans l'application du principe selon lequel les témoignages anonymes ne peuvent constituer qu'une preuve corroborante.

L'idée de preuve corroborante est essentielle. Dans toutes les législations étrangères – que ce soient celles qui ont une réglementation particulière sur les témoins anonymes ou celles qui ont d'autres réglementations sur les collaborateurs de la justice en général, je pense à la loi italienne de janvier 2001 sur les collaborateurs de la justice – on insiste beaucoup pour que les éléments de preuve recueillis par le biais de témoignages anonymes ou de collaborateurs de la justice ne soient que des éléments du dossier et pour qu'ils soient toujours corroborés par d'autres éléments afin de permettre au juge de se faire une conviction. Le fait de ne pas avoir insisté dans notre projet sur cette preuve corroborante dans l'anonymat partiel pose problème.

Le contrôle de la fiabilité et de la crédibilité du témoin n'est pas non plus prévu pour l'anonymat partiel. Il ressort cependant clairement de l'exposé des motifs du projet de loi qu'un anonymat partiel, au vu des données d'identité omises,

zijn verkregen. Een anonieme getuigenis kan niet als enig bewijs in aanmerking genomen worden. In sommige artikelen van dit ontwerp is deze idee aanwezig. Ze wordt evenwel slechts in één van de twee procedures toegepast, wat een inbreuk kan vormen op de rechtspraak in het algemeen en van het Hof van Straatsburg in het bijzonder.

Mevrouw Martine Taelman (VLD). – De voorbije weken is duidelijk geworden dat het geen pretje is om in de gevangenis te zitten, maar het grote probleem in België is erin te geraken.

Het uiteindelijke doel van een strafproces is het achterhalen van de waarheid, zodat de onschuldige niet vervolgd wordt en de schuldige daarentegen zijn gepaste straf ondergaat. Om tot deze waarheid te komen zijn er voldoende bewijzen nodig. In België is op het gebied van het strafrecht het principe gehuldigd van de vrije bewijsvoering, wat bijvoorbeeld tot

pourra dans certains cas équivaloir à un anonymat complet.

Les différences entre les deux régimes se situent également au niveau de la procédure et des étapes de la procédure. À cet égard, de manière générale, tant le Conseil d'État que l'Ordre des barreaux francophone et germanophone avaient émis le souhait que le texte soit plus explicite sur la procédure et formulé des suggestions précises à ce sujet.

Certains de mes amendements que je redépose en séance plénière tentent d'aplanir les différences entre les deux procédures qui, du moins à mes yeux, sont injustifiées.

La disposition envisageant l'hypothèse où le témoin anonyme aurait pu commettre lui-même une infraction en témoignant – soit en faisant un faux témoignage ou un faux serment, soit en portant atteinte à l'honneur ou à la considération des personnes par le biais de la diffamation ou de la calomnie – n'est guère satisfaisante. De manière générale, il importe de régler les conséquences de l'instruction de cette plainte sur le déroulement de l'autre instruction dans le cadre de laquelle l'anonymat a été accordé au témoin. Les juges du fond doivent-ils surseoir à statuer dans ce cas ou écarter le témoignage anonyme des débats ? La question reste ouverte.

Autant de questions de fond et de procédure qui doivent, à mon sens, encore être tranchées. Si je puis donc totalement appuyer l'objectif du projet de loi – parce qu'on ne peut que soutenir des législations qui donnent aux juges les moyens de lutter contre la criminalité organisée – il me semble qu'il faut être excessivement précis et soigneux dans l'élaboration des procédures.

J'appuie donc l'objectif du projet de loi mais il me semble qu'un important travail quant au fond et à la forme pourrait encore être effectué. Il conviendrait en effet de tenir compte des observations, particulièrement intéressantes, formulées par le Conseil d'État, sans oublier les remarques adressées par certains acteurs aux membres du Sénat.

Le groupe PSC votera ce projet, moyennant une abstention, dans le but de faire avancer la réglementation. Le texte amendé sera transmis à la Chambre et j'espère que nos collègues poursuivront la réflexion, essentiellement sur la valeur probante des témoignages recueillis dans le cadre de cette procédure. Un témoignage anonyme ne peut constituer le seul élément de preuve ; il doit être apprécié avec d'autres éléments. Certains articles du projet contiennent cette idée mais elle ne s'applique qu'à une des deux procédures, distinction qui pourrait être considérée comme une entorse au principe reconnu par la jurisprudence en général et par la jurisprudence de la Cour de Strasbourg en particulier.

Voilà, monsieur le ministre, les quelques considérations que je voulais exprimer à l'occasion de l'examen de ce projet de loi en séance plénière.

Mme Martine Taelman (VLD). – *Ces dernières semaines, on a découvert que séjourner en prison n'était pas une partie de plaisir, mais en Belgique, le gros problème est d'y arriver.*

L'objectif final d'une procédure pénale est de trouver la vérité, afin que l'innocent ne soit pas poursuivi et que le coupable purge une peine appropriée. Pour parvenir à la vérité, il faut suffisamment de preuves. En Belgique, c'est le principe de la libre administration de la preuve qui prévaut

uïting komt in de zinsnede “de rechter oordeelt soeverein over de bewijselementen die voor hem gebracht zijn”.

Momenteel staat één van die bewijsmiddelen ten dele ter discussie, namelijk de anonieme getuigenis. Dikwijls zal er tijdens het strafproces een beroep gedaan worden op een getuigenis om te komen tot de volledige waarheid en meestal zal een dergelijke getuigenis voor weinig of geen problemen zorgen. De overtuiging van de rechter die uitspraak doet, is in vele gevallen gebaseerd op wat de getuige tijdens de strafprocedure verklaard heeft en daarom kan de getuigenis dan ook als het belangrijkste element in een welbepaald strafdossier beschouwd worden.

Niettemin zal de getuige in een aantal gevallen, soms terecht, vrezén voor zijn eigen fysieke en/ of psychische integriteit of van iemand die hem dierbaar is.

Anonieme getuigenissen zijn broodnodig in het kader van een doeltreffende aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Indien het gerecht dergelijke gevoelige, maatschappelijk zeer storende dossiers wil oplossen, zal het een beroep moeten doen op uitzonderlijke procedures. De idee van de anonieme getuigenis is dan ook al aan bod gekomen in een aantal parlementaire onderzoekscommissies door de jaren heen. Het eerste tussentijdse verslag van de opvolgingscommissie georganiseerde criminaliteit van april 2001 verwees in dat verband nog eens naar de noodzaak van een wettelijke regeling omtrent de anonieme getuigen.

Ook uit de jaarverslagen “georganiseerde criminaliteit” blijkt dat een dergelijke regeling een prioriteit moet vormen. De verschillende verslagen laten vermoeden dat een meerderheid van de geregistreerde criminele organisaties een beroep doen op geweld of een andere vorm van intimidatie met als doel de positie die zij opgebouwd hebben te handhaven. Deze verscheidene vormen van intimidatie zijn dikwijls gericht tegen personen die met de justitie willen samenwerken. Ook mensen binnen de justitie zelf, zoals politiemensen en aanverwante beroepen, krijgen te maken met dit fenomeen van intimidatie.

De praktijk wijst duidelijk uit dat er in een aantal gevallen wel degelijk nood is aan een wettelijke regeling. Tot op heden bestaat er in feite een waas van mysterie rond het gebruik van anonieme getuigenissen. Zo stelt een recent Cassatiearrest van 27 april 1999 dat een getuige ter terechtzitting moet ondervraagd worden, zodat zijn getuigenis per definitie niet anoniem is, maar dat hiervan bij uitzondering kan afgeweken worden. De rechter oordeelt dus geval per geval en er bestaat in België geen echt juridisch sluitend kader. Aangezien we te maken hebben met een controversieel thema en vooral een thema dat de nodige gevaren voor de geldigheid van de procesvoering met zich brengt, kan dit regeringsinitiatief alleen maar toegejuicht worden, want rechtszekerheid komt op die manier in de plaats van juridische onduidelijkheid.

Er wordt dikwijls volledig ten onrechte gezegd dat het wetsonwerp te weinig garanties biedt voor de rechten van de verdediging. Als we kijken naar de situatie vandaag, dan zien we dat die rechten van de verdediging via de verschillende constructies die momenteel opgezet zijn door de rechtspraak, helemaal niet gegarandeerd kunnen worden.

Toch moet te alle prijze vermeden worden dat het geheel van de anonieme getuigenis als bewijsmateriaal wordt uitgesloten.

en droit pénal.

Un de ces moyens de preuve, le témoignage anonyme, est actuellement en discussion. Lors d'une procédure pénale, on fait souvent appel à un témoignage pour parvenir à la vérité. La plupart du temps, ce témoignage ne pose pas ou guère de problème. La conviction du juge est souvent basée sur ce que le témoin a déclaré pendant la procédure. C'est pourquoi le témoignage peut être considéré comme l'élément principal d'un dossier pénal.

Dans un certain nombre de cas, le témoin craint cependant pour son intégrité physique ou psychique ou pour celle d'un être qui lui est cher.

Les témoignages anonymes sont absolument nécessaires si on veut lutter efficacement contre le crime organisé. Si la justice veut résoudre ce genre de dossiers très sensibles, elle devra faire appel à des procédures exceptionnelles. L'idée du témoignage anonyme est apparue dans plusieurs commissions d'enquête parlementaires au fil des années. Elle a été reprise en avril 2001 par la commission de suivi sur le crime organisé.

Selon les rapports annuels « Criminalité organisée », le témoignage anonyme doit constituer une priorité. Ces rapports font en outre soupçonner que la plupart des organisations criminelles usent souvent de la violence ou d'autres formes d'intimidation à l'égard des personnes qui collaborent avec la justice. Ces manœuvres d'intimidation sont parfois même dirigées contre des policiers ou des professions apparentées.

Le besoin d'une réglementation est donc bien réel. Un arrêt de la Cour de cassation du 27 avril 1999 prévoit qu'un témoin doit être interrogé à l'audience. Par définition, son témoignage n'est donc pas anonyme, mais on peut, dans des cas exceptionnels, ne pas respecter cette règle. En l'absence de cadre juridique bien défini, le juge décide au cas par cas. Comme ce point peut menacer la bonne marche des procès, nous devons applaudir l'initiative du gouvernement qui amènera une plus grande sécurité juridique.

On prétend souvent à tort que le projet de loi offre trop peu de garanties aux droits de la défense. Si on examine la jurisprudence, on remarque toutefois que ces droits de la défense ne peuvent aucunement être garantis par les différentes constructions mises en place pour le moment.

Il faut néanmoins éviter à tout prix d'empêcher l'ensemble des témoignages anonymes de servir de preuve. Seul le milieu criminel serait gagnant. La lutte contre ces formes de criminalité exige, qu'on le veuille ou non, une approche spécifique.

La justice doit non seulement tenir compte des droits de la défense mais aussi de ceux de la société et du citoyen, en particulier du citoyen qui respecte la loi. Notre groupe est d'avis que le présent projet de loi y contribue. Le principe libéral veut qu'on ne peut garantir la liberté du citoyen que si on peut attraper ceux qui menacent cette liberté et donc la démocratie.

Il convient de considérer avec prudence les témoignages anonymes.

En 2000, les témoignages anonymes ont été utilisés dans 17

Dit komt neer op het verlenen van een vrijgeleide voor het intimideren van getuigen zodat ze uit schrik hun mond houden. Het criminele milieu kan alleen maar garen spinnen bij een dergelijke houding. De strijd tegen deze vormen van criminaliteit vereist nu éénmaal een aparte en bijzondere aanpak.

Er kan moeilijk nog machteloos worden toegezien op de toestand op het terrein. In het recht dient steeds rekening te worden gehouden met de rechten van de verdediging, maar evenzeer met de rechten van de samenleving en van de burger in het bijzonder die de wetten wel naleeft.

Tussen de rechten van deze actoren – de verdachte langs de ene kant en de samenleving en de *law-abiding citizen* langs de andere kant – moet een zekere mate van evenwicht worden gevonden. Onze fractie is van mening dat dit het geval is met dit goed uitgebalanceerd wetsontwerp. Volgens het liberaal principe kan de vrijheid van de burger enkel worden gegarandeerd, indien men degenen die deze vrijheid bedreigen, en dus de democratie aantasten, kan vatten.

Een grondige belangenafweging is uiteraard nodig, want met verklaringen van anonieme getuigen moet nu eenmaal voorzichtig worden omgesprongen, aangezien er zowel voorals nadelen aan verbonden zijn. De balans moet in evenwicht worden gehouden.

In 2000 werd in precies zeventien dossiers gebruik gemaakt van anonieme getuigen. Gezien de terughoudendheid van het gerecht om gebruik te maken van anonieme getuigenissen wegens het ontbrekend juridische kader kan dit cijfer toch al tellen. Mijns inziens wijst het op de nood aan een regeling terzake.

Ik ben mij ervan bewust dat er in dit dossier niet veel manoeuvreerruimte is. Het kader of de krijtlijnen waarbinnen het wetsontwerp moet blijven, zijn reeds uitgetekend en liggen onmiskenbaar vast.

Op Europees vlak werd in tegenstelling met België al veel meer gedebatteerd over dit onderwerp. Zo heeft de Raad van Europa reeds in 1997 een aanbeveling goedgekeurd die betrekking heeft op de anonieme getuigen en heeft ook de Europese Unie aandacht voor dit probleem. Ik verwijs in dit verband naar een resolutie in die zin van de Raad van Ministers daterend van 1995 of een verwijzing naar de problematiek in het Corpus Iuris van de Europese Unie.

Het Actieplan ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit, daterend uit 1997 en verder uitgewerkt in 2000, afkomstig van de Europese Raad van Ministers stelde als einddatum 31 december 2001 om te komen tot een regeling voor onder meer de anonieme getuigenissen. Inmiddels is het einde januari 2002, tijd dus dat dit dossier de goedkeuring krijgt die het verdient. Langer wachten speelt enkel in de kaarten van de crimineel.

Bijna alle West-Europese landen hebben trouwens al een wettelijke regeling ingevoerd. De meest in het oog springende regeling is terug te vinden in de Verenigde Staten en in Canada. Daar werd een regeling uitgewerkt onder de noemer *Witness Protection Program*. In tegenstelling hiermee staan de Europese initiatieven nog in hun kinderschoenen. Dergelijke *Witness Protection Programs* gaan verder dan het louter beschermen van de identiteitsgegevens van een getuige

dossiers. Ce chiffre n'est pas négligeable étant donné la réticence de la justice à utiliser cette procédure faute de cadre juridique. Il traduit selon nous la nécessité d'une législation. Je suis consciente que la marge de manœuvre est étroite.

Contrairement à la Belgique, l'Europe a déjà souvent débattu de ce sujet, comme en témoignent une recommandation du Conseil de l'Europe de 1997 ou une résolution du Conseil des ministres datant de 1995.

Le programme d'action contre la criminalité organisée émanant du Conseil européen des ministres fixait au 31 décembre 2001 la date limite pour l'élaboration d'une réglementation relative aux témoignages anonymes. Il est donc temps d'accorder à ce dossier l'attention qu'il mérite. Attendre plus longtemps ne jouerait qu'à l'avantage des criminels.

Presque tous les pays de l'Europe de l'Ouest disposent déjà d'une législation. Les États-Unis et le Canada connaissent le Witness Protection Program, qui va bien plus loin que la simple protection de l'identité des témoins et fait désormais partie intégrante de la procédure pénale. En Belgique, il reste par contre très difficile de dissimuler l'identité des témoins.

N'oublions pas – et j'en arrive ainsi à la partie principale de mon exposé – que le projet de loi relatif à l'anonymat des témoins est étroitement lié à la réglementation relative à la protection des témoins, actuellement à la Chambre.

La Cour européenne des droits de l'homme s'est exprimée quelquefois à ce sujet. Elle a énoncé toute une série de conditions qu'on peut qualifier de contraignantes. L'important est que la Cour européenne affirme que le recours aux témoins anonymes n'est pas contraire à la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme. Il faut toutefois respecter deux conditions.

Il est d'abord question d'une certaine subsidiarité, étant donné qu'un témoignage de ce type doit être nécessaire pour garantir certains intérêts légitimes. Ensuite, il faut prévoir des garanties supplémentaires visant à protéger les droits de la défense.

Ces garanties sont le fruit de la jurisprudence de la Cour. La théorie du droit invoque comme garanties supplémentaires que l'interrogatoire doit être mené par une instance judiciaire, l'identité du témoin anonyme doit être communiquée au magistrat qui entend le témoin, le magistrat doit dresser un procès-verbal motivé, la défense doit pouvoir poser elle-même des questions au témoin et doit pouvoir être présente de manière limitée à l'audition et enfin, le témoignage anonyme ne peut servir que de preuve auxiliaire.

Le législateur belge est parfaitement conscient de toutes ces restrictions. C'est pourquoi nous avons élaboré un ensemble équilibré qui ne s'appliquera que dans des circonstances exceptionnelles. N'oublions pas en effet que cette procédure ne deviendra jamais la règle.

Ce projet de loi n'est qu'un pas timide dans la bonne direction. Il s'inscrit dans la lutte contre le crime organisé, même s'il n'est pas un remède miracle. D'autres textes encore sont à l'examen ou attendent de l'être, comme le projet relatif à la protection des témoins.

en zijn goed ingeburgerd in de strafprocedure van zowel de Verenigde Staten als Canada, terwijl men in België niet eens goed kan omgaan met het afschermen van persoonsidentificerende gegevens.

We mogen niet vergeten – dit is feitelijk het belangrijkste van mijn betoog – dat het wetsontwerp betreffende de anonimiteit van de getuigen samenhangt en een groter geheel vormt met de regeling rond de bescherming van getuigen, die nu in de Kamer voorligt.

Het Europees Hof van de Rechten van de Mens heeft zich al een aantal malen kunnen uitspreken over de problematiek. Via casuïstiek heeft het Hof een hele reeks van voorwaarden op een rijtje gezet, die vrij stringente te noemen zijn. Belangrijk is dat het Europees Hof stelt dat het gebruik van anonieme getuigen in de strafprocedure niet strijdig is met het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens. Daarbij dienen evenwel twee voorwaarden te worden vervuld.

Ten eerste is er sprake van een zekere subsidiariteit, aangezien een dergelijke getuigenis noodzakelijk moet zijn voor de vrijwaring van bepaalde legitieme belangen. Ten tweede moet er voorzien worden in een aantal bijkomende proceswaarborgen ter bescherming van de rechten van de verdediging.

Deze proceswaarborgen zijn gegroeid uit de rechtspraak van het Hof. Het nadeel is dan ook dat ze erg casuïstisch geformuleerd zijn. De rechtsleer haalt volgende extra waarborgen aan: de ondervraging dient te gebeuren door een rechterlijke instantie, de identiteit van de anonieme getuige moet aan de verhorende magistraat kenbaar worden gemaakt, de magistraat moet een proces-verbaal opstellen en moet motiveren, de verdediging moet de mogelijkheid krijgen zelf vragen te stellen aan de getuige, de verdediging moet beperkt aanwezig kunnen zijn bij het verhoor en ten slotte mag een dergelijke anonieme getuigenis slechts dienen als steunbewijs.

De Belgische wetgever is zich terdege bewust van al deze verregaande beperkingen. Met deze waarborgen in het achterhoofd hebben we dan ook, met eerbied voor de zienswijze van het Europees Hof, een evenwichtig geheel uitgewerkt, dat slechts in uitzonderlijke omstandigheden van toepassing zal zijn. Laten we immers niet vergeten dat deze procedure nooit de regel zal worden, maar enkel bedoeld is voor uitzonderlijke en zeer zware gevallen.

Dit wetsontwerp is slechts een schuchtere stap in de goede richting en kadert in de aanpak van de georganiseerde misdaad. Op zich is het natuurlijk geen wondermiddel en dergelijke verwachtingen mogen we dan ook zeker niet creëren. Enkele ontwerpen zijn reeds goedgekeurd – denk maar aan het federale parket – terwijl andere teksten nog in behandeling zijn of op behandeling wachten. We denken in eerste instantie aan het ontwerp op de bescherming van de getuigen dat nauw samenhangt met het ontwerp op de anonieme getuigen.

Het wetsontwerp dat we vandaag bespreken, is de concrete uitvoering van het Federale Veiligheids- en Detentieplan, dat op zijn beurt de verdere uitwerking is van het regeerakkoord. De VLD is reeds geruime tijd voorstander van een wettelijke regeling rond anonieme getuigen. Zo lezen we onder meer al in het V-plan uit 1999 het volgende: “Anonieme getuigenissen, spijtoptanten en omkering van bewijslast

Le présent projet de loi est la concrétisation du Plan fédéral de sécurité et de politique pénitentiaire qui lui-même découle de l'accord de gouvernement. Le VLD est depuis longtemps favorable à une législation relative aux témoins anonymes. Il est regrettable que tout le monde ne soit pas encore sur la même longueur d'onde. Pour le VLD, il est grand temps que la Belgique adopte cette réglementation, car elle est en retard sur de nombreux pays et surtout sur la criminalité organisée. Le VLD en appelle une fois de plus au parachèvement de tous les instruments permettant de lutter contre la criminalité organisée en Belgique.

Notre groupe soutiendra donc avec conviction ce texte important.

kunnen de efficiëntie van de misdaadbestrijding fors opdrijven.” Het is jammer dat tijdens de behandeling van het ontwerp en ook nu nog niet iedereen op dezelfde golflengte zat en zit. Voor de VLD wordt het de hoogste tijd dat er eindelijk werk wordt gemaakt van een degelijke regeling, want België loopt achter op verschillende andere landen en vooral op de georganiseerde criminaliteit. De VLD roept hier nog eens op tot het afwerken van alle instrumenten nodig om de georganiseerde criminaliteit in België een hak te zetten. Onze fractie zal dan ook met volle overtuiging deze belangrijke tekst steunen.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Het is duidelijk dat het ontwerp betreffende de anonimiteit van de getuigen een deelaspect regelt van de strijd tegen de misdadigheid en meer bepaald tegen de georganiseerde criminaliteit. Vanuit politiek en juridisch oogpunt was het beter geweest te werken met één wetsontwerp dat een hele reeks problemen regelt die al jaren aanslepen. Ik denk hier niet alleen aan de anonieme getuigen, maar ook aan de bijzondere opsporingstechnieken en aan de pentiti, de kroongetuigen. Met een omvattend wetsontwerp zouden we een globaal zicht krijgen op de nieuwe middelen die we binnen de beginselen van de rechtstaat kunnen gebruiken om de georganiseerde criminaliteit te bestrijden. We zouden ook gemakkelijker de effectiviteit en de bezwarende mogelijkheden en moeilijkheden van die nieuwe technieken kunnen evalueren.

Het probleem van de anonimiteit van de getuigen is niet nieuw. De regeling ervan kwam voornamelijk via de rechtspraak tot stand. De aanzet was het arrest-Kostovski van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in het begin van de jaren negentig. In Nederland werd de vraag gesteld of iemand op grond van een anonieme getuigenis kan worden veroordeeld als er verder geen bewijzend materiaal is. Het Europees Hof gaf als antwoord dat een veroordeling op grond van een anonieme getuigenis alleen, geen voldoende bewijs is voor een strafbaar feit. De uitspraak was een belangrijk precedent omdat het Hof de kwaliteit van het bewijs heeft onderzocht om zich ervan te vergewissen dat de betrokkene een eerlijk proces kreeg. De motiveringsplicht van de rechters werd later, in andere arresten opgelegd.

Het wetsontwerp betreffende de anonimiteit van de getuigen is een slechte benaming want de getuige is niet anoniem. Hij is gekend, hij is alleen anoniem voor de betichte en voor de raadsman van de betichte.

Er rijzen vragen in verband met het bewijsrecht, de geloofwaardigheid van het bewijs en de gelijkheid van de partijen in het proces.

Wat het bewijsrecht betreft moet ervan worden uitgegaan dat in strafzaken de rechter zich door zijn innerlijke overtuiging laat leiden om op de schuldvraag met ja of neen te antwoorden. In strafzaken is er, net zoals in burgerlijke zaken overigens, geen formeel bewijsrecht. Er kan niet alleen worden gesteund op feiten, maar ook op vermoedens die uit feiten worden afgeleid. De vraag is wanneer anonieme getuigenissen moeten worden toelaten. Als door anonieme getuigenissen enerzijds een essentieel bewijs kan worden aangevoerd dan is anderzijds de kans op mythomanie groot. De gerechtelijke wereld is omringd door mythomanen die met allerlei verhalen voor de dag komen waarvan niemand de objectiviteit van de

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Ce projet règle un aspect particulier de la lutte contre la criminalité, et plus spécifiquement la criminalité organisée. D'un point de vue politico-juridique, il eût été préférable d'élaborer un projet global qui réglait toute une série de problèmes posés depuis des années. Je songe non seulement à l'anonymat des témoins mais également aux techniques particulières de recherche et aux repentis. Un projet global nous donnerait une vision d'ensemble des nouveaux moyens dont nous disposons, dans le cadre de l'État de droit, pour lutter contre la criminalité organisée.*

Le problème de l'anonymat des témoins n'est pas neuf. Son règlement se fonde en grande partie sur la jurisprudence. Au début des années nonante, dans l'affaire Kostovski, la Cour européenne des droits de l'homme a estimé qu'on ne pouvait pas prononcer de condamnations sur la base d'un témoignage anonyme uniquement. Il s'agissait là d'un précédent important car la Cour avait examiné la qualité de la preuve pour s'assurer que l'intéressé bénéficiait d'un procès équitable. L'obligation de motivation des juges fut ensuite imposée dans d'autres arrêts.

L'intitulé du projet n'est pas correct, le témoin n'étant anonyme que pour l'accusé et son conseil.

Des questions se posent à propos du droit de la preuve, de la crédibilité du témoignage et de l'égalité des parties au procès.

Pour ce qui concerne le droit de la preuve, il faut partir du fait qu'en matière pénale, le juge se fonde sur sa conviction intime quant à la culpabilité de l'intéressé. En matière pénale comme en matière civile, il n'existe pas de droit de la preuve formel. On peut se baser sur des présomptions déduites de faits. La question est de savoir quand il faut admettre un témoignage anonyme car on risque d'avoir affaire à des mythomanes.

Certains prétendent que dès que le projet aura été voté, nous pourrions savoir qui sont les tueurs du Brabant wallon. Au cours de la législature précédente, un avocat bruxellois renommé affirmait qu'un de ses clients était prêt à fournir des noms à condition d'être libéré ou de bénéficier d'une réduction de peine. On risque toutefois des abus si l'accusation ne repose sur aucun autre élément.

Devons-nous élaborer en la matière un règlement qui s'écarte sensiblement de la jurisprudence de la Cour de Justice, que je trouve assez satisfaisante ? Deux éléments sont essentiels : la qualité du droit de la preuve et l'égalité des armes. Chacun conviendra que l'anonymat des témoins menace ce second point. Le procureur connaît l'identité du témoin anonyme et dans certaines cas, le juge d'instruction et le juge du fond

bewering kan toetsen.

Sommigen beweren dat we zullen te weten komen wie de daders van de overvallen van de Bende van Nijvel zijn als het wetsontwerp betreffende de anonimiteit van de getuigen is aangenomen. In de vorige legislatuur was ik samen met de heer Lallemand voorzitter van de commissie voor de Georganiseerde criminaliteit. De heer Lallemand werd toen benaderd door een bekend Brussels strafpleiter die verklaarde dat een van zijn cliënten wist wie de daders van de overvallen van de Bende van Nijvel waren en bereid was de namen mee te delen op voorwaarde dat hij in vrijheid werd gesteld of een strafvermindering kreeg. Als evenwel de bewering op geen enkel ander element steunt, dan kan om het even wie misbruik maken van de maatregel.

De vraag is of, als we terzake wetgevend optreden, een regeling moet worden uitgewerkt die erg verschilt van de rechtspraak van het Europees Hof, die ik vrij bevredigend vind. We hebben zelf een zekere jurisprudentiële basis voor de anonimiteit van de getuigen die we als wetgever met het oog op een betere omkadering van de ontvankelijkheid van dit middel misschien best bekrachtigen, maar we moeten daarbij zo dicht mogelijk bij de rechtspraak van het Europees Hof blijven. Daarin staan twee zaken centraal, namelijk de kwaliteit van het bewijsrecht en de wapengelijkheid.

Het zal voor iedereen duidelijk zijn dat de anonieme getuige de wapengelijkheid bedreigt. De procureur kent de identiteit van de anonieme getuige en ook de onderzoeksrechter en zelfs de beoordelende rechter zullen die in bepaalde gevallen achterhalen, aangezien zij de anonieme getuige ontmoeten. Er kan niet van worden uitgegaan dat iedereen die geacht wordt te zwijgen, dat ook in alle omstandigheden doet. Spreken is zilver, zwijgen is goud, maar in de juridische wereld verdienen velen hun geld niet met te zwijgen, maar met te spreken. Precies daarom moeten we, met het oog op de wapengelijkheid, de procedures flink insnoeren.

De kernvraag is in welke mate, om ontvankelijk te zijn, naast het anoniem bewijs ander bewijsmateriaal moet bestaan. We aanvaarden allemaal dat anonieme getuigenissen op zichzelf niet volstaan om iemand te veroordelen. Daarom verheugt het ons dat de commissie voor de Justitie ons amendement heeft aanvaard dat bepaalt dat de volledige anonimiteit kan worden gewaarborgd voor ieder misdrijf dat gepleegd werd in het kader van een criminele organisatie. Tegenover dit soort misdadigheid moeten we bijzonder alert zijn en evenredige middelen uitwerken. Er is echter geen enkele reden om in uitzonderlijke gevallen de anonieme getuige uit te sluiten bij het gebruik van de mini-instructie. Daarom hebben wij ons amendement opnieuw ingediend.

Wat betreft het steunbewijs zelf lijkt de tekst ons nog altijd voor verbetering vatbaar. De Kamer heeft namelijk een nogal ongelukkige formulering gekozen, die door de senaatscommissie voor de Justitie lichtjes is verbeterd, maar die volgens de CD&V-fractie nauwer moet aansluiten bij de rechtspraak van het Europees Hof. Daarom hebben we ons amendement opnieuw ingediend zodat we dan ten minste weten waarover we straks stemmen. Het Europees Hof heeft immers de voorbije tien jaar het begrip anonieme getuigenissen en de bewijswaarde ervan in verschillende arresten uitgewerkt. Als we de bewoordingen en de overwegingen daaruit overnemen, sluiten we elke mogelijke

pourront y parvenir aussi puisqu'ils rencontreront ce témoin. Il n'est pas certain que la loi du silence sera toujours respectée. La parole est d'argent et le silence est d'or mais, dans le monde judiciaire, nombreux sont ceux qui gagnent leur vie, non pas en se taisant mais en parlant. C'est pourquoi il importe de cimenter les procédures.

La question essentielle est de savoir quel autre moyen de preuve il faut apporter en sus du témoignage anonyme. Nous admettons tous que la condamnation d'une personne ne peut se fonder sur les seuls témoignages anonymes. Aussi nous réjouissons nous que la commission de la Justice ait accepté notre amendement qui permet de garantir l'anonymat complet pour toute infraction commise dans le cadre d'une organisation criminelle. La lutte contre cette criminalité requiert des moyens proportionnels. Il n'y a toutefois aucune raison d'exclure le témoignage anonyme au stade de la mini-instruction. C'est pourquoi nous avons redéposé notre amendement.

En ce qui concerne la preuve corroborante, le texte nous semble encore perfectible. La formulation plutôt malheureuse de la Chambre a été légèrement améliorée par la commission sénatoriale de la justice mais le groupe CD&V estime qu'il devrait être en meilleure adéquation avec la jurisprudence de la Cour européenne. Aussi avons-nous redéposé notre amendement. En reprenant la formulation et les considérations émises dans différents arrêts par ladite Cour sur le concept de témoins anonymes et sa valeur démonstrative, nous éliminerions toute possibilité de doute chez les juges.

Comme cette Cour, nous estimons que les témoignages anonymes doivent être corroborés de manière décisive par d'autres preuves. Si certaines dispositions sont perfectibles, elles sont cependant meilleures que celles du projet qui sont susceptibles d'interprétations divergentes.

Par exemple, dans la première phrase de l'amendement de Mme Leduc et consorts, on trouve l'expression « dans une mesure déterminante » tandis que dans la seconde phrase, on utilise « largement ». Pour les juristes, l'emploi de termes différents implique des sens différents. Le texte actuel stipule du reste qu'une condamnation ne peut se baser sur un témoignage anonyme uniquement. Selon moi, il s'agit d'un double emploi car ailleurs, il est dit que le témoignage anonyme doit être corroboré par d'autres moyens de preuve.

Ce projet qui répond dans une large mesure aux attentes des gens de terrain a notre appui quoiqu'il reste perfectible.

twijfel in hoofde van de rechters uit.

Het Hof oordeelt dat de anonieme getuigenissen in beslissende mate moeten worden gesteund door andere bewijzen. Dat lijkt ons een goed criterium. Ook al kunnen de bepalingen hier en daar misschien nog wat worden verfijnd, ze zijn alleszins beter dan die van het ontwerp, want die kunnen op verschillende manieren worden geïnterpreteerd.

Ik heb meer bepaald vragen bij de woorden “in overheersende mate” in de eerste zin van het amendement van mevrouw Leduc c.s., waar in de tweede zin “in belangrijke mate” staat. Volgens juristen geeft het gebruik van verschillende woorden verschillende betekenissen aan.

De huidige tekst bepaalt overigens dat een veroordeling van een persoon niet uitsluitend gegrond mag zijn op anonieme getuigenverklaringen. Dat is mijn inziens een overlapping aangezien elders wordt bepaald dat de anonieme getuigenverklaring moet gesteund zijn door de andere bewijsmiddelen.

Het wetontwerp beantwoordt in grote mate aan de verwachtingen vanuit de praktijk. Het heeft onze steun maar is op sommige punten nog te verbeteren, ook na de wijzigingen die reeds in de commissie voor de Justitie van de Senaat werden aangebracht.

Mevrouw Meryem Kaçar (AGALEV). – Onze fractie steunt dit wetsontwerp en zal het met volle overtuiging goedkeuren. Als juriste en als lid van de wetgevende macht ben ik verheugd dat ik kon meewerken aan het totstandkomen van een instrument dat bruikbaar is om uit de impasse te raken bij een aantal gerechtelijke dossiers, onder andere in de sfeer van de georganiseerde criminaliteit.

Het wetsontwerp volgt het principe van de subsidiariteit. Pas als een gerechtelijk onderzoek niet kan worden gevoerd met een gewone getuigenverklaring, kan beslist worden tot de gedeeltelijke anonimiteit van de getuige, en pas als dit ook niet voldoet, kan worden beslist tot de volledige anonimiteit. Dat biedt een bijzondere garantie voor de betrokkenen.

Alle betrokkenen in een zaak kunnen de anonimiteit van de getuige vragen: de getuige zelf, de verdachte, de onderzoeksrechter, de rechter, de voorzitter en de parketten.

Mevrouw Nyssens vermeldde dat er geen rechtsmiddel is om tegen de weigering van een anonieme getuigenverklaring in beroep te gaan. Dat is juist, maar het betekent dat er een grote verantwoordelijkheid wordt gelegd bij de advocaten en bij de magistratuur die over de anonimiteit moet beslissen.

In artikel 14 wordt bepaald dat de veroordeling niet uitsluitend of zelfs niet in overheersende mate mag gebaseerd zijn op anonieme getuigenverklaringen.

Die laatste moeten in afdoende mate door andere bewijsmiddelen worden gesteund. Nu dit amendement in de commissie is aangenomen, stemt onze wetgeving overeen met de gangbare jurisprudentie in Straatsburg.

Niemand mag veroordeeld worden uitsluitend op grond van anonieme getuigenissen. Ik waardeer het ten zeerste dat collega Decroly in de Kamer hiervoor zijn nek heeft uitgestoken en zodoende de weg heeft geopend om de Belgische wetgeving op dit punt te wijzigen.

Mme Meryem Kaçar (AGALEV). – Notre groupe soutient ce projet de loi et le votera avec conviction. En tant que juriste et membre du pouvoir législatif, je me réjouis d'avoir pu contribuer à l'élaboration d'un outil qui doit permettre de sortir de l'impasse dans certains dossiers judiciaires, notamment dans le domaine de la criminalité organisée.

Le projet de loi se fonde sur le principe de la subsidiarité. On ne passe à l'anonymat partiel que si l'enquête judiciaire ne peut être menée avec un témoignage ordinaire, et on ne peut décider de l'anonymat complet que si cela non plus ne suffit pas. C'est une garantie particulière pour les personnes concernées.

Toutes les parties impliquées dans une affaire peuvent demander l'anonymat des témoins : le témoin lui-même, le suspect, le juge d'instruction, le juge, le président et les parquets.

Mme Nyssens a signalé qu'il n'y existait pas de moyen légal pour introduire un recours contre un refus de témoignage anonyme. C'est exact, mais cela signifie que les avocats et la magistrature qui doivent décider de l'anonymat assument une grande responsabilité.

L'article 14 prévoit que la condamnation ne peut se baser exclusivement ni de manière déterminante sur des témoignages anonymes.

Ces témoignages doivent être corroborés de façon concluante par d'autres éléments de preuve. Maintenant que cet amendement est adopté, notre législation est conforme à la jurisprudence en usage à Strasbourg.

Personne ne peut être condamné exclusivement sur la base de témoignages anonymes. J'apprécie l'action de notre collègue Decroly à la Chambre car elle a permis de modifier ce point de notre législation.

J'attends l'élaboration d'une réglementation légale relative

Ik kijk uit naar de totstandkoming van een wettelijke regeling voor de bijzondere onderzoeksmethoden. In het kader van de Europese regelgeving en jurisprudentie moeten er garanties komen zowel voor de onderzoekers als voor de slachtoffers, met respect voor de rechten van de verdediging en de rechten van de mens, om de gerechtelijke achterstand te kunnen inhalen.

De anonimiteit van de getuigen is een belangrijke eerste stap, maar de gerechtelijke macht verwacht dat wij nog andere wettelijke instrumenten ter beschikking stellen. Ik zal graag mijn medewerking verlenen aan dit wetgevende werk en ik hoop dat een en ander nog in de loop van deze zittingperiode zal worden verwezenlijkt.

De heer Marc Verwilghen, minister van Justitie. – *Vorige week was de Senaat bijna voltallig aanwezig om een voorval te bespreken dat vanuit gerechtelijk oogpunt heel wat minder belangrijk was dan het onderwerp dat vandaag aan de orde is. Ik moet bekennen dat dit gebrek aan interesse mij enigszins verbaast.*

Dit ontwerp is de vrucht van een reeks van aanbevelingen die werden geformuleerd door verschillende parlementaire onderzoekscommissies. Reeds op het einde van de jaren '80 kwamen die tot de bevinding dat in de strijd tegen de georganiseerde misdaad en tegen zware vormen van criminaliteit de middelen die ter beschikking stonden van de parketten en van de onderzoeksrechters, niet altijd afdoende waren. Men zal in de klassieke benadering van de criminaliteit toch wel uit een ander vaatje moeten tappen als het erop aankomt de strijd aan te binden tegen de zware en de georganiseerde criminaliteit.

Ik heb daarstraks met belangstelling geluisterd naar wat collega Vandenberghe heeft verklaard over de gelijkheid van de middelen. Ik denk dat in een proces – en daarin volg ik hem volledig – beide partijen, dit wil zeggen de openbare aanklager en het slachtoffer alsmede de verdediging, over gelijke wapens moeten kunnen beschikken. Die gelijkheid van wapens is hoegenaamd niet verwezenlijkt. U zult maar slachtoffer worden van een bende die zich schuldig maakt aan georganiseerde criminaliteit en als slachtoffer maar eens pogen uw rechten te laten gelden en schadevergoeding trachten te bekomen voor de schade die u hebt geleden. De realiteit heeft ons al lang geleerd dat men op dat moment als slachtoffer, aanstaande burgerlijke partij, als een vijfde wiel aan de wagen functioneert. Zelfs als er nu al meer procesgelijkheid is totstandgekomen dankzij de hervorming-Franchimont, betwijfel ik nog altijd of de balans wel in evenwicht is. Ik blijf er trouwens bij dat de rechten van de verdediging een te grote impact hebben op de strafprocedure.

Het ontwerp voorziet in de gedeeltelijke of volledige anonimiteit van de getuigen. Ter voorbereiding van de tekst werd een rechtsvergelijkende studie uitgevoerd door de universiteit van Gent en de *Université Libre de Bruxelles*. In die studie wordt niet alleen een vergelijking gemaakt van de systemen van de ons omringende landen, maar wordt ook aandacht besteed aan de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de mens te Straatsburg. Het document diende dan ook als richtsnoer voor de uitwerking van het ontwerp.

aux méthodes d'instruction particulières. Dans le cadre de la réglementation et de la jurisprudence européennes, il faut des garanties tant pour les enquêteurs que pour les victimes, et ce dans le respect des droits de la défense et des droits de l'homme, afin de pouvoir mettre fin à l'arriéré judiciaire.

L'anonymat des témoins est un premier pas important mais le pouvoir judiciaire attend de nous d'autres instruments encore. Je prêterai volontiers mon concours à ce travail législatif et j'espère qu'il sera encore réalisé dans le courant de cette législature.

M. Marc Verwilghen, ministre de la Justice. – La semaine dernière, le Sénat était réuni quasi au complet à l'occasion d'un incident, certes d'une certaine gravité, mais bien moins important, me semble-t-il, sur le plan judiciaire, que le sujet dont nous débattons aujourd'hui. Je dois bien avouer être quelque peu surpris par le manque d'intérêt de bon nombre de sénateurs pour cette matière.

Ce projet résulte de plusieurs recommandations formulées par diverses commissions d'enquête parlementaires qui, dès la fin des années 80 déjà, avaient constaté que les moyens mis à la disposition des parquets et des juges d'instruction pour combattre le crime organisé étaient insuffisants. Il faudra bien changer de méthode s'il s'agit de faire face à la grande criminalité organisée.

J'ai écouté attentivement ce qu'a dit notre collègue Vandenberghe sur l'égalité des moyens. Je pense comme lui que dans un procès, les deux parties doivent jouer à armes égales. Or ce n'est pas le cas. La réalité nous montre depuis longtemps que la victime est souvent la cinquième roue de la charrette. Même après la réforme Franchimont, je doute qu'on ait atteint un équilibre. Je persiste à croire que les droits de la défense ont un impact trop important sur la procédure pénale.

Le projet prévoit l'anonymat partiel ou complet des témoins. Une étude juridique comparative préparatoire réalisée par l'Université de Gand et l'Université Libre de Bruxelles établit une comparaison avec les pays voisins mais se penche aussi sur la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'Homme de Strasbourg. Ce document a servi de fil conducteur pour l'élaboration du projet.

Je reconnais qu'un seul grand projet de loi permettrait mieux de lutter contre la criminalité organisée mais je frémis à l'idée d'exercices d'une telle ampleur. L'expérience m'a appris que les travaux visant à une large uniformité demandent beaucoup de temps et finissent par échouer, avec les conséquences qui s'ensuivent. C'était du reste déjà l'avis du professeur Bekaert et, en tant que ministre de la Justice, j'y souscris pleinement.

Ik geef toe dat één groot wetsontwerp de georganiseerde criminaliteit beter zou kunnen bestrijden, maar ik houd mijn hart vast voor dergelijke grote oefeningen. Ik heb in het verleden immers vastgesteld dat de werkzaamheden die een brede uniformiteit moesten realiseren, enorm veel tijd in beslag namen en uiteindelijk toch mislukten. Ik had het voorrecht strafrecht gedoceerd te krijgen van wijlen Professor Bekaert die een fameuze kater had overgehouden aan een hervorming van het strafrecht waarmee hij als koninklijk commissaris was belast. Zijn conclusie was dat dergelijke grote projecten zelden tot een goed einde kunnen worden gebracht, met alle gevolgen van dien. Als minister van Justitie kan ik dat nu ten volle beamen. Dergelijke mislukkingen spelen nog meer in de kaart van de georganiseerde criminaliteit.

Ik zal even blijven stilstaan bij het advies van de Raad van State, waarover mevrouw Nyssens het uitgebreid heeft gehad.

In de eerste plaats betreft het niet meer dan een advies, dat niet dwingend is voor de wetgever, noch voor de uitvoerende of de wetgevende macht. Deze kamer van de Raad van State zou ermee moeten ophouden haar mening te vormen op basis van een deel van de in ons land geldende rechtsleer en uitsluitend rekening te houden met bepaalde op internationaal vlak erkende auteurs. Ik twijfel niet aan zijn bekwaamheid, maar de Raad van State weet blijkbaar niet dat er ons land ook nog andere specialisten zijn die internationale erkenning genieten. Het werk van de heer Traest en van professor Vanderbeken wordt nooit vermeld. Deze kamer van de Raad van State baseert zich op een rechtsleer die al vele jaren bekend is, maar ze houdt geen rekening met de evolutie van de rechtspraak, in het bijzonder met de rechtspraak van het Europees Hof. Men moet dus voorzichtig zijn.

Ik heb gemerkt dat de Raad van State bij het formuleren van zijn kritiek geen rekening houdt met de antwoorden die te vinden zijn in de rechtspraak of in de rechtsleer. Reeds in de zestiende eeuw zei Erasmus dat de rechtspraak en de rechtswetenschappen de moeilijkste wetenschappen zijn vanwege het overaanbod aan wetten, verklaringen en extra verklaringen. Daardoor wordt het vellen van een juist oordeel buitengewoon moeilijk.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Erasmus was een belangrijk persoon, maar we zouden van hem ook de *Lof der Zotheid* kunnen citeren.

De heer Marc Verwilghen, minister van Justitie. – Daar heb ik het over.

De heer Hugo Vandenberghe (CD&V). – Hij heeft daarin over de juristen ook nog iets anders gezegd, maar dat zal ik nu niet herhalen.

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Dit is een boeiende tijd, we herbelevan de Renaissance en de tijd van Erasmus. Wie tien juristen ondervraagt, krijgt tien verschillende opvattingen te horen.*

De heer Marc Verwilghen, minister van Justitie. –

Je m'attarderai quelques instants sur l'avis du Conseil d'État, car Mme Nyssens l'a évoqué longuement.

Première remarque : ce n'est qu'un avis et je me réjouis qu'il ne soit contraignant ni pour le législateur, ni pour l'Exécutif, ni pour le pouvoir judiciaire. Il faudrait tout de même en finir avec la vision unilatérale qui semble récurrente pour cette chambre du Conseil d'État qui forge son opinion sur une seule partie de la doctrine en vigueur dans ce pays. Apparemment, elle ne tient compte que de certains auteurs reconnus sur le plan international. Je ne doute nullement de leurs qualités, mais notre pays compte aussi d'autres spécialistes, professeurs en la matière, qui ne sont apparemment pas connus par cette chambre du Conseil d'État. Pourtant, ces personnes bénéficient également d'une reconnaissance internationale et sont des autorités dans leur domaine. Or, je constate que les ouvrages de M. Traest ou du professeur Vanderbeken ne sont jamais mentionnés par cette chambre. Elle s'appuie sur une doctrine connue depuis plusieurs années mais elle ne tient pas toujours compte de l'évolution de la jurisprudence et, plus particulièrement, de la jurisprudence de la Cour européenne. Il faut donc être prudent.

J'ai constaté que les éléments de critique formulés par le Conseil d'État ne tiennent pas compte des réponses qui ont déjà été données soit par la jurisprudence soit par la doctrine, ce qui m'amène à cette idée d'Érasme qui disait déjà, au XVIème siècle, que la science la plus difficile à mener était la justice et les sciences judiciaires, car elles font l'objet d'une surenchère de lois, d'explications et de sur-explications, ce qui rend la tâche extrêmement difficile.

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Erasme était un grand homme mais nous pourrions aussi citer son Éloge de la Folie.*

M. Marc Verwilghen, ministre de la Justice. – *C'est ce dont je parle.*

M. Hugo Vandenberghe (CD&V). – *Il y a aussi dit autre chose à propos des juristes mais je ne le répéterai pas ici.*

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Nous vivons une époque passionnante, nous revivons la période de la Renaissance et d'Érasme. Si l'on interroge dix juristes, on entend dix opinions différentes

M. Marc Verwilghen, ministre de la Justice. – Absolument,

Inderdaad, maar de burger begrijpt dat niet of aanvaardt dat niet meer. We moeten dus oplossingen vinden.

In het wetsontwerp proberen we zowel de gedeeltelijke als de volledige anonimiteit een wettelijke basis te geven.

De gedeeltelijke anonimiteit, waartoe door de onderzoeksrechter of de feitenrechter wordt beslist, bestaat in het weglaten van een of meer wettelijk verplichte identiteitsgegevens van de getuige. Hiertoe kan pas worden beslist als er een redelijk vermoeden bestaat dat de getuige of een persoon uit diens naaste omgeving ten gevolge van het bekendmaken van deze gegevens en ten gevolge van het afleggen van zijn verklaring een ernstig nadeel zou kunnen ondervinden. De rechter neemt deze beslissing ambtshalve, hetzij op verzoek van het openbaar ministerie of van de getuige, de verdachte of zijn raadsman.

Het ontwerp bepaalt dat de personen die in de uitoefening van hun beroepsactiviteit getuigen, bijvoorbeeld de politieagenten die zich met het dossier bezighouden, in plaats van het adres van hun woonplaats hun dienstadres mogen vermelden.

Het onderscheid tussen de volledige en gedeeltelijke anonimiteit gaf aanleiding tot heel wat discussie, volgens mij onterecht. Dit onderscheid wordt immers ook gemaakt in de Europese rechtspraak en in de nationale rechtspraak van de landen die met het probleem geconfronteerd werden.

Dat onderscheid is nodig. Het spreekt vanzelf dat een gedeeltelijke anonimiteit veel minder problemen doet rijzen dan een volledige anonimiteit. De volledige anonimiteit moet bijgevolg aan bijzondere voorwaarden onderworpen worden. Er moet zeker een subjectief criterium zijn, maar er moet ook een objectief criterium in acht worden genomen om de anonimiteit te waarborgen van de personen die beroepshalve – ik denk dan aan politieagenten – getuigenissen zullen moeten afleggen.

Het is even evident dat de volledige anonimiteit maar in bepaalde strikt omschreven gevallen kan worden verleend, namelijk in misdrijven waarvoor de onderzoeksrechter krachtens artikel 90ter, paragrafen 2 tot en met 4 van het Wetboek van Strafvordering een telefoontap kan bevelen, wanneer het gaat om misdrijven die gepleegd worden in het kader van een criminele organisatie en wanneer het gaat om inbreuken op de wet van 16 juni 1993 ter bestraffing van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.

Daarbij wordt op een weloverwogen manier rekening gehouden met de principes van proportionaliteit en subsidiariteit.

Het is de onderzoeksrechter die volledig anoniem verhoort, ook als het verhoor bevolen wordt door de bodemrechter. Dat doet weliswaar de vraag rijzen in hoeverre de discretie en de volledige anonimiteit kunnen worden gegarandeerd. Het moet mij daarbij van het hart dat we het onderscheid moeten kunnen blijven maken tussen de rechterlijke macht waarvan de kenmerken toch onafhankelijkheid en discretie zijn, en andere fora die soms ook een beroep doen op anonieme getuigen. Zo heb ik als lid van de onderzoekscommissie Agusta meegemaakt dat daar een anonieme getuige is opgeroepen, die vandaag senator is. Het getuigenis van de

et c'est précisément cela que le citoyen ne comprend pas ou ne veut pas admettre plus longtemps. Il faut donc trouver des solutions.

Nous tentons, dans le projet de loi, de donner une base légale tant à l'anonymat partiel qu'à l'anonymat complet.

L'anonymat partiel, qui est décidé soit par le juge d'instruction, soit par le juge du fond, consiste à omettre une ou plusieurs données de l'identité du témoin dont la mention est prescrite par la loi. Cette décision ne peut être prise qu'à condition qu'il existe une présomption raisonnable que le témoin, ou une personne de son entourage, pourrait subir un préjudice grave à la suite de la divulgation de ces données et de sa déposition. Le juge prend cette décision d'office, sur réquisition du ministère public ou à la demande du témoin, de l'inculpé ou de son conseil.

Le projet prévoit que les personnes qui témoignent en raison de leurs activités professionnelles, comme les policiers de terrain qui travaillent sur le dossier, ne doivent pas mentionner leur adresse de résidence mais bien leur adresse de service.

La distinction entre anonymat partiel et anonymat complet a donné lieu à de nombreuses discussions, à tort selon moi. Cette distinction se retrouve aussi dans la jurisprudence européenne et dans les jurisprudences nationales des pays confrontés au problème.

Cette distinction est nécessaire. Il va de soi que l'anonymat partiel présente moins de problèmes que l'anonymat complet, qui doit donc être soumis à des conditions particulières. Il doit y avoir un critère subjectif mais il faut aussi prendre en considération un critère objectif pour garantir l'anonymat aux personnes qui doivent témoigner pour des raisons professionnelles. Je pense aux agents de police.

Il est tout aussi clair que l'anonymat complet ne peut être accordé que dans des cas rigoureusement définis, à savoir les délits pour lesquels le juge d'instruction peut ordonner une écoute téléphonique en vertu de l'article 90ter paragraphes 2 à 4 du Code de procédure pénale, quand il s'agit de crimes commis dans le cadre d'une organisation criminelle et quand il s'agit d'infractions à la loi du 16 juin 1993 sanctionnant des violations graves du droit humanitaire international.

Il est tenu compte des principes de proportionnalité et de subsidiarité.

C'est le juge d'instruction qui entend les témoignages en anonymat complet, même s'ils sont requis par le juge de fond. On peut dès lors se demander si la discrétion et l'anonymat complet peuvent être garantis. Il faut pouvoir continuer à faire une distinction entre le pouvoir judiciaire, qui se caractérise par sa discrétion et son autonomie, et d'autres milieux qui recourent aussi parfois à des témoins anonymes. En tant que membre de la commission Agusta, j'ai assisté au témoignage anonyme d'une personne qui aujourd'hui est sénateur. Ce témoignage avait alors suscité la curiosité de nombreux commissaires et beaucoup de questions. Ce type de tension ne doit pas empêcher l'État de droit de mettre à la disposition du pouvoir judiciaire, et plus précisément de la magistrature assise, l'instrument offert par cette loi, avec la discrétion qui va de pair. Cette discrétion voulue par le

persoon in kwestie maakte toen al vele commissieleden nieuwsgierig een riep heel wat vragen op. Dat soort wrevel dat kan ontstaan, moet de rechtsstaat niet beletten de rechterlijke macht, en meer bepaald de zittende magistratuur, het instrument van deze wet ter beschikking te stellen met de discretie die ermee gepaard gaat. En die discretie die de wetgever heeft gewild, moet worden gerespecteerd, zoniet krijgen we incidentrijke discussies zoals we die in de voorbije dagen hebben gekend.

Het volledig anoniem getuigenis kan alleen als steunbewijs gelden. Het zal dus door andere bewijsmiddelen moeten worden geschraagd.

Dit ontwerp vergt geen verder onderzoek in de Kamer noch in de Senaat en er kan onmiddellijk over worden gestemd.

De amendementen die door de commissie voor de Justitie van de Senaat zijn aangenomen, hebben hoofdzakelijk betrekking op technische gebreken van de tekst en brengen het ontwerp in overeenstemming met de rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens.

Dit wetsontwerp biedt de gerechtelijke instanties een nieuw en efficiënt middel ter bestrijding van de zware en de georganiseerde criminaliteit. Het garandeert de eerbiediging van de rechten van alle betrokkenen.

Ik hoop dat deze maatregelen de eerste zijn van een ganse reeks. De wetgeving over het federaal parket, de bedreigde getuigen, de audiovisuele opname van getuigenissen, de verdeling van de bewijslast en de bijzondere opsporingstechnieken moeten ons de middelen verschaffen waarover een modern openbaar ministerie en een onderzoeksrechter moeten kunnen beschikken om de strijd aan te binden tegen de georganiseerde misdaad.

– **De algemene bespreking is gesloten.**

Artikelsgewijze bespreking

(Voor de tekst aangenomen door de commissie voor de Justitie, zie stuk 2-876/7.)

De voorzitter. – Artikel 2 luidt:

In het Wetboek van strafvordering wordt een artikel 75bis ingevoegd, luidend als volgt:

“Art. 75bis. – De onderzoeksrechter kan hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de getuige of van de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, beslissen dat in het proces-verbaal van verhoor geen melding zal worden gemaakt van bepaalde van de identiteitsgegevens bedoeld in artikel 75, indien er een redelijk vermoeden bestaat dat de getuige, of een persoon uit diens naaste omgeving, ten gevolge van het bekendmaken van deze gegevens en ten gevolge van het afleggen van zijn verklaring een ernstig nadeel zou kunnen ondervinden. De onderzoeksrechter maakt in een proces-verbaal melding van de redenen waarom hij hiertoe besluit. Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter waarbij hij de gedeeltelijke anonimiteit toekent of weigert, staat geen

législateur doit être respectée, sans quoi nous aurons des débats émaillés d'incidents comme ceux que nous avons connus ces derniers jours.

L'anonymat complet doit s'accompagner d'autres moyens de preuve.

J'estime que le projet de loi que nous examinons ne doit pas faire l'objet d'une étude plus approfondie, tant à la Chambre qu'au Sénat, et doit dès à présent être soumis au vote.

Les amendements adoptés par la commission de la Justice du Sénat portent essentiellement sur un certain nombre d'imperfections d'ordre technique et, sur certains points, mettent davantage le projet en adéquation avec la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, ce dont je me réjouis.

Ce projet de loi offre aujourd'hui aux autorités judiciaires un nouveau moyen efficace de lutter contre la criminalité grave et la criminalité organisée, dans le respect des droits de chacun et pas uniquement de la défense.

J'espère que ces mesures sont les premières d'une longue série. La législation sur le parquet fédéral, les témoins menacés, l'enregistrement audiovisuel des témoignages, la répartition de la charge de la preuve et les techniques spéciales de recherche doivent nous fournir les moyens dont un ministère public moderne et un juge d'instruction doivent pouvoir disposer pour lutter contre le crime organisé.

– **La discussion générale est close.**

Discussion des articles

(Pour le texte adopté par la commission de la Justice, voir document 2-876/7.)

M. le président. – L'article 2 est ainsi libellé :

Un article 75bis, libellé comme suit, est inséré dans le Code d'instruction criminelle :

« Art. 75bis. – Le juge d'instruction peut décider, soit d'office, soit à la demande du témoin ou de la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, de l'inculpé, de la partie civile ou de leurs conseils, soit sur réquisition du ministère public, qu'il ne sera pas fait mention dans le procès-verbal d'audition de certaines des données d'identité prévues à l'article 75, s'il existe une présomption raisonnable que le témoin, ou une personne de son entourage, pourrait subir un préjudice grave à la suite de la divulgation de ces données et de sa déposition. Les raisons qui ont incité le juge d'instruction à prendre cette décision sont indiquées dans un procès-verbal. L'ordonnance du juge d'instruction par laquelle il accorde ou refuse l'anonymat partiel n'est susceptible d'aucun recours.

rechtsmiddel open.

De procureur des Konings houdt een register bij van alle getuigen van wie identiteitsgegevens overeenkomstig dit artikel niet zijn opgenomen in het proces-verbaal van verhoor.

De procureur des Konings en de onderzoeksrechter nemen ieder voor zich de maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de onthulling van de in het eerste lid bedoelde identiteitsgegevens te voorkomen.”

Op dit artikel heeft Mevrouw Nyssens amendement 3 ingediend (zie stuk 2-876/3) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 75bis vervangen als volgt:

“Art. 75bis. – §1. De onderzoeksrechter kan hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de getuige, van de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, hetzij op vordering van het openbaar ministerie eventueel ten gevolge van het verzoek van een persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt, beslissen dat in het proces-verbaal van verhoor geen melding wordt gemaakt van sommige identiteitsgegevens bedoeld in artikel 75.

§2. De gedeeltelijke anonimiteit kan worden gerechtvaardigd indien er een redelijk vermoeden bestaat dat de getuige of een persoon uit diens naaste omgeving, ten gevolge van het bekendmaken van de in §1 bedoelde gegevens en ten gevolge van het afleggen van zijn verklaring een ernstig nadeel zou kunnen ondervinden.

§3. Vooraleer de onderzoeksrechter beslist de gedeeltelijke anonimiteit toe te kennen neemt hij kennis van alle identiteitsgegevens van de getuige en onderzoekt hij diens betrouwbaarheid. Hiertoe onderzoekt hij met name:

- de ernst van de redenen die de getuige opgeeft om bepaalde identiteitsgegevens geheim te houden;
- het mogelijk belang dat deze getuige erbij heeft om te getuigen;
- de mogelijke verhouding van ondergeschiktheid tussen de getuige en de partijen in rechte en in feite.

De onderzoeksrechter stelt een proces-verbaal op waarin hij alle identiteitsgegevens van de getuige opneemt alsmede de feitelijke gegevens die de toekenning of weigering van de gedeeltelijke anonimiteit kunnen rechtvaardigen.

Dit proces-verbaal wordt overgezonden aan de procureur des Konings, die een register bijhoudt van alle identiteitsgegevens van alle getuigen aan wie de gedeeltelijke anonimiteit is toegekend, alsook aan de kamer van inbeschuldigingstelling.

De Koning bepaalt welk gebruik van dit register kan worden gemaakt alsmede de nadere regels betreffende de raadpleging ervan.

§4. De beslissing van de onderzoeksrechter maakt deel uit van een met redenen omklede, gedateerde en ondertekende beschikking waarin de redenen worden vermeld die de gedeeltelijke anonimiteit al dan niet rechtvaardigen.

Le procureur du Roi tient un registre de tous les témoins dont des données d'identité, conformément à cet article, ne figurent pas au procès-verbal d'audition.

Le procureur du Roi et le juge d'instruction prennent, chacun pour ce qui le concerne, les mesures raisonnablement nécessaires pour éviter la divulgation des données d'identité, visées à l'alinéa 1er. »

À cet article, Mme Nyssens propose l'amendement n° 3 (voir document 2-876/3) ainsi libellé :

Remplacer l'article 75bis proposé par ce qui suit :

« Art. 75bis. – §1er. Le juge d'instruction peut décider soit d'office, soit à la demande du témoin, de la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, de l'inculpé, de la partie civile ou de leurs conseils, soit sur réquisition du ministère public, à la suite, le cas échéant, de la demande d'une personne faisant l'objet d'une information, qu'il ne sera pas fait mention dans le procès-verbal d'audition de certaines des données d'identité prévues à l'article 75.

§2. L'anonymat partiel peut se justifier s'il existe une présomption raisonnable que le témoin ou une personne de son entourage puisse subir un préjudice grave à la suite de la divulgation des données visées au §1er et de sa déposition.

3. Avant de décider d'accorder l'anonymat partiel le juge d'instruction prend connaissance de l'identité complète du témoin et contrôle sa fiabilité. À cette fin, il vérifie notamment :

- le sérieux des raisons pour lesquelles le témoin désire conserver certaines données de son identité anonyme ;
- l'intérêt éventuel de ce témoin à témoigner ;
- le lien de subordination éventuel du témoin en droit et en fait à l'égard des parties.

Il dresse un procès-verbal dans lequel il est fait mention de l'identité complète du témoin ainsi que des éléments de fait qui sont de nature à justifier soit le bénéfice de l'anonymat partiel soit son refus.

Ce procès-verbal est transmis au procureur du Roi, lequel tient un registre contenant l'identité complète de tous les témoins ayant bénéficié de l'anonymat partiel, ainsi qu'à la chambre des mises en accusation.

Le Roi précise l'usage qui peut être fait de ce registre, ainsi que les modalités relatives à sa consultation.

§4. La décision du juge d'instruction fait l'objet d'une ordonnance motivée, datée et signée, indiquant les raisons pour lesquelles l'anonymat partiel se justifie ou ne se justifie pas.

De beschikking van de onderzoeksrechter waarbij hij de gedeeltelijke anonimiteit toekent of weigert wordt door de griffier ter kennis gebracht van de procureur des Konings en bij een ter post aangetekende brief, van de getuige en naar gelang van het geval, van de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde of de partij tegen wie een opsporingsonderzoek loopt alsmede de burgerlijke partij en hun raadslieden.

Bij een gunstige beslissing voegt de onderzoeksrechter bij zijn beschikking de oproep waarin de in het vorige lid bedoelde partijen worden uitgenodigd op een door hem aangewezen plaats en een door hem bepaald tijdstip om het verhoor van de getuige bij te wonen. Tijdens het verhoor neemt de onderzoeksrechter alle maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de identiteitsgegevens van de anonieme getuige geheim te houden. Voor het overige wordt er gehandeld conform artikel 86ter, laatste lid.

De in deze paragraaf bepaalde vormvoorschriften zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid van het getuigenis dat met toepassing van dit artikel wordt afgelegd.

§5. De procureur des Konings, de getuige en naar gelang van het geval de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde, of de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt, alsmede de burgerlijke partij kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep instellen tegen de beschikking van de onderzoeksrechter bij een met redenen omkleed verzoekschrift dat wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg binnen een termijn van acht dagen. Die termijn gaat in op de dag van de beschikking.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak zonder debat binnen vijftien dagen na het indienen van het verzoekschrift.

De griffier stelt de getuige en, naar gelang van het geval, de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde, of de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt alsmede de burgerlijke partij en hun raadslieden, per fax of bij een ter post aangetekende brief uiterlijk achtenveertig uur vooraf in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de onderzoeksrechter, de procureur des Konings, de getuige, en naar gelang van het geval, de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde of de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt alsmede de burgerlijke partij en hun raadslieden afzonderlijk horen.

§6. De procureur des Konings en de onderzoeksrechter nemen ieder voor zich de maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de onthulling van de in §1 bedoelde identiteitsgegevens te voorkomen."

Op hetzelfde artikel heeft mevrouw Nyssens -amendement 40 ingediend (zie stuk 2-876/8) dat luidt:

In de eerste volzin van het eerste lid van het voorgestelde artikel 75bis, na de woorden "hetzij op vordering van het

L'ordonnance du juge d'instruction par laquelle il accorde ou refuse l'anonymat partiel est notifiée par le greffier au procureur du Roi, et par lettre recommandée à la poste, au témoin, ainsi que selon le cas, à la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, à l'inculpé ou à la partie faisant l'objet de l'information, ainsi qu'à la partie civile et à leurs conseils.

En cas de décision favorable, le juge d'instruction joint à son ordonnance la convocation par laquelle les parties visées à l'alinéa précédent sont invitées à être présentes à un endroit indiqué par lui et à un moment fixé par lui, aux fins d'assister à l'audition du témoin. Lors de l'audition, le juge d'instruction rend toutes les mesures raisonnablement nécessaires pour tenir secrètes les données d'identité du témoin couvertes par l'anonymat. Pour le reste, il est procédé conformément à l'article 86ter, dernier alinéa.

Les formalités prévues au présent paragraphe sont prescrites à peine de nullité du témoignage effectué en application du présent article.

§5. Le procureur du Roi, le témoin, et, selon le cas, la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, l'inculpé, ou la personne faisant l'objet d'une information, ainsi que la partie civile, peuvent saisir la chambre des mises en accusation d'un recours contre l'ordonnance du juge d'instruction, sur requête motivée déposée au greffe du tribunal de première instance dans un délai de huit jours. Ce délai court à compter de l'ordonnance.

La chambre des mises en accusation statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la requête.

Le greffier donne avis au témoin et, selon le cas, à la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, à l'inculpé, ou à la personne faisant l'objet d'une information, ainsi qu'à la partie civile et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

La chambre des mises en accusation peut entendre séparément le juge d'instruction, le procureur du Roi, le témoin, et, selon le cas, la personne, à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, l'inculpé, ou la personne faisant l'objet d'une information, ainsi que la partie civile et leurs conseils.

§6. Le procureur du Roi et le juge d'instruction prennent, chacun pour ce qui le concerne, les mesures raisonnablement nécessaires pour éviter la divulgation des données d'identité visées au §1er. »

Au même article, Mme Nyssens propose l'amendement n° 40 (voir document 2-876/8) ainsi libellé :

À l'article 75bis, alinéa 1er, première phrase, proposé, insérer après les mots « soit sur réquisition du ministère

openbaar ministerie”, invoegen de woorden “in voorkomend geval op verzoek van de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt”.

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Mijn amendement 3 op artikel 2 heeft tot doel het voorgestelde artikel 75bis te herschrijven om de verschillende etappes in de procedure meer in overeenstemming te brengen met de filosofie in de memorie van toelichting bij het wetsontwerp, evenwel rekening houdend met de opmerkingen van de Raad van State. Ik verwijs verder naar mijn schriftelijke verantwoording.*

Mijn amendement 40 op artikel 2 strekt ertoe de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek – en niet alleen een gerechtelijk onderzoek – loopt, de mogelijkheid te geven een anonieme getuigenverklaring te vragen. Verschillende sprekers en de Raad van State stelden dat er een parallelisme moet zijn tussen het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

De voorzitter. – Mevrouw Nyssens heeft amendement 36 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

Een artikel 3bis (nieuw) invoegen, luidende:

“Art. 3bis. – In hetzelfde wetboek wordt een artikel 75quater ingevoegd, luidende:

“Art. 75quater. – Getuigenverklaringen verkregen met toepassing van artikel 75bis kunnen alleen in aanmerking komen als bewijs op voorwaarde dat zij in afdoende mate steun vinden in andere bewijsmiddelen.”

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Mijn amendement 36 strekt ertoe een artikel 3bis(nieuw) toe te voegen, dat betrekking heeft op de bewijswaarde van de getuigenverklaring. Ik ben van oordeel dat de tekst van het wetsontwerp wel verbeterd is in verband met de bewijswaarde van een volledig anonieme getuigenverklaring, maar dat dit niet het geval is voor de gedeeltelijk anonieme getuigenverklaring. Met het oog op de conformiteit met de principes van de rechtspraak, onder meer van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens waar vaak naar verwezen wordt, moeten verschillende artikelen van het wetsontwerp gewijzigd worden. Anonieme getuigenverklaringen kunnen als bewijs maar in aanmerking komen als ze voldoende steun vinden in andere bewijsmiddelen.*

De voorzitter. – Artikel 5 luidt:

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 155bis ingevoegd, luidend als volgt:

“Art. 155bis. – De rechtbank die een getuige wil verhoren die niet door de onderzoeksrechter gehoord is, kan hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de getuige, hetzij op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de beklaagde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, beslissen dat ter terechtzitting en in het proces-verbaal van de terechtzitting geen melding wordt gemaakt van bepaalde van de identiteitsgegevens bedoeld in artikel 155, indien er een redelijk vermoeden bestaat dat de getuige, of een persoon uit diens naaste omgeving, ingevolge het bekend worden van deze gegevens en ingevolge het afleggen van zijn verklaring een ernstig nadeel zou kunnen ondervinden.

public, » les mots « à la suite, le cas échéant, de la demande d’une personne faisant l’objet d’une information ».

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 3 à l’article 2 a pour but de réécrire l’article 75bis proposé pour mieux détailler les étapes de la procédure selon les idées mêmes de l’exposé des motifs du projet de loi, mais en tenant compte des remarques du Conseil d’État. Je renvoie pour le surplus à ma justification écrite.

Mon amendement n° 40 à l’article 2 vise à permettre à une personne, dans le cadre d’une information et pas uniquement d’une instruction, de demander de faire l’objet d’un témoignage anonyme. Il faut un parallélisme entre l’information et l’instruction. Cette remarque a été formulée par plusieurs intervenants, notamment par le Conseil d’État. Il me semble qu’il serait utile de pouvoir recourir à la nouvelle technique de preuve, également dans le cadre de l’information.

M. le président. – Mme Nyssens propose l’amendement n° 36 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Insérer un article 3bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 3bis. – Dans le même code, il est inséré un article 75quater, libellé comme suit :

« Art. 75quater. – Les témoignages qui ont été obtenus en application de l’article 75bis ne peuvent être pris en considération comme preuves que pour autant qu’ils soient dans une mesure déterminante corroborés par d’autres moyens de preuve. »

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 36 vise à insérer un nouvel article 3bis(nouveau). Il porte sur la valeur probante du témoignage. Si le texte du projet de loi a été amélioré sur le plan de la valeur probante du témoignage dans le cadre de la procédure du témoignage complet, j’estime qu’il n’a pas été complété de la même façon dans le cadre du témoignage partiel. Pour respecter les principes de la jurisprudence, notamment de la Cour européenne de Strasbourg à laquelle il a souvent été fait allusion, il convient de modifier plusieurs articles du projet afin que la valeur probante soit une valeur de preuve corroborante aux dires du témoin et que jamais le témoignage anonyme ne puisse suffire au juge pour se faire une conviction sur le dossier qu’il traite.

M. le président. – L’article 5 est ainsi libellé :

Dans le même Code, il est inséré un article 155bis, libellé comme suit :

« Art. 155bis. – Le tribunal qui souhaite procéder à l’audition d’un témoin qui n’a pas été entendu par le juge d’instruction, peut décider, soit d’office, soit à la demande du témoin, soit sur réquisition du ministère public ou à la requête du prévenu, de la partie civile ou de leurs conseils, qu’il ne sera pas fait mention à l’audience et au procès-verbal de l’audience de certaines des données d’identité prévues à l’article 155, s’il existe une présomption raisonnable que le témoin, ou une personne de son entourage, pourrait subir un préjudice grave à la suite de la divulgation de ces données et de sa déposition. Les raisons qui ont incité le tribunal à prendre cette décision sont

Van de redenen hiertoe wordt melding gemaakt in het proces-verbaal van de terechtzitting. Tegen de beslissing van de rechtbank waarbij zij de gedeeltelijke anonimiteit toekent of weigert, staat geen rechtsmiddel open.

De getuige aan wie reeds gedeeltelijke anonimiteit werd toegekend overeenkomstig artikel 75bis, behoudt zijn gedeeltelijke anonimiteit. De gedeeltelijke anonimiteit toegekend overeenkomstig artikel 75bis of overeenkomstig het eerste lid van dit artikel staat het verhoor van de getuige ter terechtzitting niet in de weg.

De procureur des Konings houdt een register bij van alle getuigen van wie identiteitsgegevens overeenkomstig dit artikel niet zijn opgenomen in het proces-verbaal van de terechtzitting.

De procureur des Konings en de rechtbank nemen ieder voor zich de maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de onthulling van de in het eerste lid bedoelde identiteitsgegevens te voorkomen.”

Op dit artikel heeft mevrouw Nyssens amendement 5 ingediend (zie stuk 2-876/3) dat luidt:

In het voorgestelde artikel 155bis, eerste lid, de laatste volzin “Tegen de beslissing van de rechtbank waarbij zij de gedeeltelijke anonimiteit toekent of weigert, staat geen rechtsmiddel open.” vervangen als volgt:

“Van de beslissing van de rechtbank waarmee zij de gedeeltelijke anonimiteit toekent of weigert geeft de griffier kennis aan de procureur des Konings en bij een ter post aangetekende brief aan de getuige, de beklaagde, de burgerlijke partij en hun raadslieden.

Bij een gunstige beslissing voegt de rechtbank er eveneens de oproep bij waarin de partijen bedoeld in het vorige lid worden uitgenodigd op een door de rechtbank gekozen plaats en een door de rechtbank bepaald tijdstip om het verhoor van de getuige bij te wonen. Het verhoor vindt plaats achter gesloten deuren en in afwezigheid van de beklaagde. Tijdens het verhoor neemt de rechter alle maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de gegevens over de identiteit van de anonieme getuige geheim te houden. Voor het overige wordt er gehandeld conform artikel 86ter, laatste lid.

Tegen de beslissing van de rechtbank kan beroep aangetekend worden door middel van een verklaring die binnen acht dagen wordt neergelegd bij de griffie van de rechtbank die de beslissing heeft gewezen. Deze termijn gaat in op de dag dat de rechtbank de beslissing neemt. Het beroep schorst de beslissing. Dit beroep kan worden aangetekend door de getuige, door het openbaar ministerie, door de beklaagde en door de burgerlijke partij.

Het beroep wordt aangetekend voor de correctionele rechtbank. De correctionele rechtbank doet uitspraak zonder debat en binnen twee weken na het neerleggen van de verklaring.

Uiterlijk achtenveertig uur op voorhand stelt de griffier de getuige, de in verdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden per fax of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De correctionele rechtbank kan de procureur des Konings,

indiquées au procès-verbal de l’audience. La décision par laquelle le tribunal accorde ou refuse l’anonymat partiel n’est susceptible d’aucun recours.

Le témoin à qui a été octroyé l’anonymat partiel conformément à l’article 75bis conserve son anonymat partiel. L’anonymat partiel octroyé conformément à l’article 75bis ou conformément au premier alinéa du présent article, n’empêche pas l’audition du témoin à l’audience.

Le procureur du Roi tient un registre de tous les témoins dont des données d’identité, conformément à cet article, ne figurent pas au procès-verbal de l’audience.

Le procureur du Roi et le tribunal prennent, chacun pour ce qui le concerne, les mesures raisonnablement nécessaires pour éviter la divulgation des données d’identité, visées au premier alinéa. »

À cet article, Mme Nyssens propose l’amendement n° 5 (voir document 2-876/3) ainsi libellé :

À l’article 155bis proposé, alinéa premier, in fine, remplacer la phrase « La décision par laquelle le tribunal accorde ou refuse l’anonymat partiel n’est susceptible d’aucun recours » par ce qui suit :

« La décision par laquelle le tribunal accorde ou refuse l’anonymat partiel est notifiée par le greffier au procureur du Roi et, par lettre recommandée à la poste, au témoin, au prévenu ainsi qu’à la partie civile et à leurs conseils.

En cas de décision favorable, le tribunal joint à sa décision la convocation par laquelle les parties visées à l’alinéa précédent sont invitées à être présentes à un endroit indiqué par lui et à un moment fixé par lui, aux fins d’assister à l’audition du témoin. L’audition a lieu à huis clos, en l’absence du prévenu. Lors de l’audition, le juge prend toutes les mesures raisonnablement nécessaires pour tenir secrètes les données d’identité du témoin couvertes par l’anonymat. Pour le reste, il est procédé conformément à l’article 86ter, dernier alinéa.

Il peut être interjeté appel de la décision du tribunal, par déclaration faite, dans un délai de huit jours, au greffe du tribunal qui a rendu la décision. Ce délai court à compter du jour de la décision du tribunal. Le recours a un effet suspensif sur cette décision. L’appel de cette décision appartient au témoin, au ministère public, au prévenu ainsi qu’à la partie civile.

L’appel est porté devant le tribunal correctionnel. Le tribunal correctionnel statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la déclaration.

Le greffier donne avis au témoin, à l’inculpé, ainsi qu’à la partie civile et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l’audience, au plus tard quarante-huit heures à l’avance.

Le tribunal correctionnel peut entendre séparément le

de getuige, de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden afzonderlijk horen.”

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Mijn amendement 5 op artikel 5 heeft betrekking op het beroep. Het wetsontwerp voorziet immers niet in de mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen een negatieve beslissing.*

De voorzitter. – Mevrouw Nyssens heeft amendement 37 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

Een artikel 6bis (nieuw) invoegen, luidende:

“Art. 6bis. – In hetzelfde wetboek wordt een artikel 155quater ingevoegd, luidende:

“Art. 155quater. – Getuigenverklaringen verkregen met toepassing van artikel 155bis kunnen alleen in aanmerking komen als bewijs, op voorwaarde dat zij in afdoende mate steun vinden in andere bewijsmiddelen.”

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Mijn amendement 37 strekt ertoe een artikel 6bis in te voegen over de bewijswaarde van de getuigenverklaring. Ik heb er bij de bespreking van alle artikelen waarbij deze bewijswaarde ter sprake kwam, op aangedrongen dat de rechter zich bij zijn oordeel niet alleen op de getuigenverklaring baseert. Voor de verantwoording verwijs ik naar amendement 36.*

De voorzitter. – Mevrouw Nyssens heeft amendement 38 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

Een artikel 10bis (nieuw) invoegen, luidende:

“Art. 10bis. – In hetzelfde wetboek wordt een artikel 317quater ingevoegd, luidende:

“Art. 317quater. – Getuigenverklaringen verkregen met toepassing van artikel 317bis kunnen alleen in aanmerking komen als bewijs, op voorwaarde dat zij in afdoende mate steun vinden in andere bewijsmiddelen.”

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Mijn amendement 38 strekt ertoe een artikel 10bis (nieuw) in te voegen dat eveneens betrekking heeft op de bewijswaarde. Ik verwijs naar mijn amendementen 36 en 37.*

De voorzitter. – Artikel 11 luidt:

In artikel 28septies, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, worden tussen de woorden “voorlopige hechtenis,” en de woorden “de bewakingsmaatregel”, de woorden “de volledig anonieme getuigenis zoals bedoeld in artikel 86bis,” ingevoegd.

De heer Vandenberghe en mevrouw De Schamphelaere stellen voor dit artikel te schrappen (amendement 20, zie stuk 2-876/3).

De voorzitter. – Artikel 12 luidt:

In het Wetboek van strafvordering wordt in het Eerste Boek, Hoofdstuk VI, Afdeling II, Onderafdeling II, een §3bis ingevoegd, luidende als volgt:

“§3bis. Anonieme getuigenissen.

Art. 86bis. – §1. Indien de beschermingsmaatregel bedoeld

procureur du Roi, le témoin, l’inculpé, ainsi que la partie civile et leurs conseils. »

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 5 à l’article 5 porte sur le recours. En effet, le projet de loi ne prévoit pas la possibilité d’intenter un recours contre une décision négative.

M. le président. – Mme Nyssens propose l’amendement n° 37 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Insérer un article 6bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 6bis. – Dans le même code, il est inséré un article 155quater, libellé comme suit :

« Art. 155quater. – Les témoignages qui ont été obtenus en application de l’article 155bis ne peuvent être pris en considération comme preuves que pour autant qu’ils soient dans une mesure déterminante corroborés par d’autres moyens de preuve. »

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 37 vise à créer un article 6bis et a trait à la valeur probante du témoignage. Lors de la discussion de tous les articles, où il est fait état de cette valeur probante, j’ai insisté pour que le témoignage ne soit pas le seul élément sur lequel le juge puisse asseoir sa conviction. La justification de cet amendement est donc la même que celle de l’amendement n° 36.

M. le président. – Mme Nyssens propose l’amendement n° 38 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Insérer un article 10bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 10bis. – Dans le même code, il est inséré un article 317quater, libellé comme suit :

« Art. 317quater. – Les témoignages qui ont été obtenus en application de l’article 317bis ne peuvent être pris en considération comme preuves que pour autant qu’ils soient dans une mesure déterminante corroborés par d’autres moyens de preuve. »

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 38 vise à créer un article 10bis et a, lui aussi, trait à la valeur probante, dans le même sens que les amendements n° 36 et n° 37.

M. le président. – L’article 11 est ainsi libellé :

À l’article 28septies, alinéa 1er, du même Code, entre les mots « détention préventive, » et les mots « de la mesure de surveillance » insérer les mots « du témoignage anonyme complet tel qu’il est prévu à l’article 86bis, ».

M. Vandenberghe et Mme De Schamphelaere proposent de supprimer cet article (amendement n° 20, voir document 2-876/3).

M. le président. – L’article 12 est ainsi libellé :

Dans le Livre premier, chapitre VI, section II, distinction II, du Code d’instruction criminelle, il est inséré un §3bis, libellé comme suit :

« §3bis. Des témoignages anonymes.

Art. 86bis. – §1er. Si la mesure de protection prévue à

in artikel 75bis niet lijkt te volstaan, kan de onderzoeksrechter hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, in voorkomend geval op verzoek van de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt, hetzij op hetzij op verzoek van de getuige of van de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij of hun raadslieden bevelen dat de identiteit van de getuige verborgen zal worden gehouden op de wijze in artikel 86ter bepaald, op voorwaarde:

1° dat er kan worden aangenomen dat de getuige of een persoon uit diens naaste omgeving zich redelijkerwijze door het afleggen van de getuigenis ernstig in zijn integriteit bedreigd voelt, en dat de getuige te kennen gegeven heeft wegens deze bedreiging geen verklaring te willen afleggen, of

2° dat er precieze en ernstige aanwijzingen bestaan dat deze getuige of een persoon uit diens naaste omgeving gevaar loopt, indien de getuige officier of agent van gerechtelijke politie is.

§2. De identiteit van de getuige kan enkel verborgen worden gehouden overeenkomstig artikel 86ter indien er precieze en ernstige aanwijzingen bestaan dat de feiten waarover een getuigenverklaring zal worden afgelegd een misdrijf zoals bedoeld in artikel 90ter, §§2 tot 4, of enig misdrijf uitmaken dat werd gepleegd in het kader van een criminele organisatie als bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, of een overtreding uitmaken op de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van de ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht, indien het onderzoek naar deze feiten zulks vereist en indien de overige middelen van onderzoek niet lijken te volstaan om de waarheid aan de dag te brengen.

§3. Vooraleer de onderzoeksrechter een beslissing neemt, neemt hij kennis van de volledige identiteit van de getuige en onderzoekt hij diens betrouwbaarheid.

§4. De overeenkomstig §1 verleende beschikking wordt met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend en maakt melding van de toepassing van de voorgaande paragrafen evenals van de wijze waarop de onderzoeksrechter de betrouwbaarheid van de getuige heeft onderzocht, dit alles op straffe van nietigheid van de met toepassing van artikel 86ter afgelegde getuigenverklaring.

§5. Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter waarbij hij de volledige anonimiteit toekent of weigert, staat geen rechtsmiddel open.

§6. De procureur des Konings houdt een register bij van alle getuigen van wie de identiteit overeenkomstig dit artikel verborgen wordt gehouden.

Art. 86ter. – De beschikking waarbij de onderzoeksrechter overeenkomstig artikel 86bis beveelt dat de identiteit van de getuige verborgen zal worden gehouden, wordt door de griffier aan de procureur des Konings meegedeeld, en bij een ter post aangetekende brief aan de getuige, de persoon tegen wie de strafvordering werd ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek of de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden ter kennis gebracht,

l'article 75bis ne semble pas suffisante, le juge d'instruction peut ordonner soit d'office, soit sur réquisition du ministère public, à la suite, le cas échéant, de la demande d'une personne faisant l'objet d'une information, soit à la demande du témoin ou de la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction, de l'inculpé ou de la partie civile ou de leurs conseils que l'identité du témoin soit tenue secrète de la manière arrêtée à l'article 86ter :

1° s'il peut être admis que le témoin ou une personne de son entourage peut raisonnablement se sentir gravement menacé dans son intégrité en raison du témoignage, et si le témoin a fait part de son intention de ne pas déposer à cause de cette menace, ou

2° s'il existe des indications précises et sérieuses que ce témoin ou une personne de son entourage court un danger, si le témoin est un officier ou un agent de police judiciaire.

§2. L'identité du témoin peut seulement être tenue secrète, conformément à l'article 86ter, s'il existe des indications précises et sérieuses que les faits à propos desquels il sera déposé, constituent une infraction visée à l'article 90ter, §§2 à 4, ou toute infraction qui a été commise dans le cadre d'une organisation criminelle, visée à l'article 324bis du Code pénal, ou une infraction à la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire, si l'instruction de ces faits l'exige et si les autres moyens d'instruction ne semblent pas suffire à la manifestation de la vérité.

§3. Avant de décider, le juge d'instruction prend connaissance de l'identité complète du témoin et contrôle sa fiabilité.

§4. L'ordonnance rendue conformément au §1er est motivée, datée et signée. Elle mentionne l'application des paragraphes ci-avant et la manière dont le juge d'instruction a vérifié la fiabilité du témoin, le tout à peine de nullité du témoignage effectué en application de l'article 86ter.

§5. L'ordonnance du juge d'instruction par laquelle il accorde ou refuse l'anonymat complet n'est susceptible d'aucun recours.

§6. Le procureur du Roi tient un registre de tous les témoins dont l'identité, conformément à cet article, est tenue secrète.

Art. 86ter. – L'ordonnance par laquelle le juge d'instruction ordonne, conformément à l'article 86bis, de ne pas divulguer l'identité du témoin, est communiquée par le greffier au procureur du Roi, et est notifiée par lettre recommandée à la poste au témoin, à la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction ou à l'inculpé, à la partie civile et à leurs conseils avec la convocation par laquelle ils sont invités à

samen met de oproeping waardoor ze worden uitgenodigd aanwezig te zijn op een door de onderzoeksrechter bepaalde plaats en een door hem bepaald tijdstip teneinde het verhoor van de getuige bij te wonen, op straffe van nietigheid van de afgelegde getuigenverklaring.

Voor het verhoor waarschuwt de onderzoeksrechter de getuige dat hij verantwoordelijk kan gesteld worden voor feiten, gepleegd in het kader van zijn getuigenis, die een misdrijf zouden uitmaken zoals bedoeld in hoofdstuk V van titel III of in hoofdstuk V van titel VIII van het tweede boek van het Strafwetboek.

Op plaats en tijdstip, bepaald in de in het eerste lid bedoelde oproeping, gaat de onderzoeksrechter over tot het verhoor van de getuige. De onderzoeksrechter neemt alle maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de identiteit van de getuige verborgen te houden. Het openbaar ministerie, de persoon tegen wie de strafvordering werd ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek of de in verdenking gestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden kunnen de onderzoeksrechter, vóór en tijdens het verhoor van de getuige, vragen opgeven, die zij gesteld wensen te zien. De onderzoeksrechter verhindert de beantwoording door de getuige van elke vraag die tot de bekendmaking van zijn identiteit zou kunnen leiden.

Indien het verbergen van de identiteit van de getuige het vereist, kan de onderzoeksrechter bevelen dat het openbaar ministerie, de persoon tegen wie de strafvordering werd ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek of de in verdenking gestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden het verhoor van de getuige uitsluitend in een afzonderlijke ruimte kunnen bijwonen, in welk geval wordt gebruik gemaakt van een telecommunicatievoorziening. De Koning bepaalt de minimale vereisten waaraan deze telecommunicatievoorziening dient te beantwoorden.

De onderzoeksrechter gelast dat een proces-verbaal wordt opgesteld van het verhoor en maakt, naast de vermeldingen bedoeld in artikel 47bis, 3°, omstandig melding van de omstandigheden waarin het verhoor heeft plaatsgevonden, de vragen die werden gesteld en de antwoorden die werden gegeven in de gebruikte bewoordingen, dan wel de redenen waarom hij de beantwoording door de getuige verhinderd heeft. Hij leest het proces-verbaal voor, en na verklaring van de getuige dat hij volhardt, ondertekenen de onderzoeksrechter en de griffier het proces-verbaal van verhoor. Deze vormen zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid van de afgelegde getuigenverklaring.

Art. 86quater. – Indien er ernstige en precieze aanwijzingen bestaan dat de getuige wiens identiteit met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter verborgen werd gehouden, in het kader van het afleggen van zijn getuigenis, feiten heeft gepleegd die een misdrijf uitmaken, zoals bedoeld in hoofdstuk V van titel III of in hoofdstuk V van titel VIII van het tweede boek van het Strafwetboek, is de onderzoeksrechter gehouden de identiteitsgegevens van deze getuige mede te delen aan de procureur des Konings of de onderzoeksrechter belast met het onderzoek naar deze feiten. In dat geval kan, en dit tot op het ogenblik van de dagvaarding door het openbaar ministerie of de verwijzing naar de bevoegde rechtbank, de identiteit van deze getuige enkel aan deze magistraten en aan het onderzoeksgerecht

être présents à un endroit indiqué par le juge d'instruction et à un moment fixé par lui, aux fins d'assister à l'audition du témoin, à peine de nullité du témoignage effectué.

Avant l'audition, le juge d'instruction avertit le témoin qu'il peut être tenu responsable pour les faits, commis dans le cadre de son témoignage, qui constitueraient une infraction prévue au chapitre V du titre III ou au chapitre V du titre VIII du livre II du Code pénal.

Le juge d'instruction procède à l'audition du témoin à l'endroit et au moment indiqués dans la convocation visée à l'alinéa 1er. Le juge d'instruction prend toutes les mesures raisonnablement nécessaires pour tenir secrète l'identité du témoin. Le ministère public, la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction ou l'inculpé, la partie civile et leurs conseils peuvent soumettre au juge d'instruction, avant et pendant l'audition du témoin, les questions qu'ils souhaitent voir poser. Le juge d'instruction empêche le témoin de répondre à toute question susceptible de conduire à la divulgation de son identité.

Le juge d'instruction peut ordonner que le ministère public, la personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction ou l'inculpé, la partie civile et leurs conseils ne puissent assister à l'audition du témoin que dans un autre local, si cette mesure est nécessaire pour préserver l'anonymat du témoin. Dans ce cas, il a recours à un système de télécommunications. Le Roi fixe les critères minimaux auxquels ce système de télécommunications devra répondre.

Le juge d'instruction fait dresser un procès-verbal de l'audition et mentionne en détail, outre les indications prévues à l'article 47bis, 3°, les circonstances dans lesquelles l'audition a eu lieu, les questions posées et les réponses fournies dans la formulation utilisée ou les raisons pour lesquelles il a empêché le témoin de répondre. Il fait lecture du procès-verbal et après déclaration par le témoin qu'il persiste, le juge d'instruction et le greffier signent le procès-verbal d'audition. Ces formalités sont prescrites à peine de nullité du témoignage effectué.

Art. 86quater. – S'il existe des indications précises et sérieuses que des faits ont été commis, qui constituent une infraction, prévue au chapitre V du titre III ou au chapitre V du titre VIII du livre II du Code pénal, par le témoin dont l'identité a été tenue secrète en application des articles 86bis et 86ter, dans le cadre de son témoignage, le juge d'instruction est tenu de communiquer les données d'identité de ce témoin au procureur du Roi ou au juge d'instruction, chargé d'enquêter sur ces faits. Dans ce cas, et jusqu'au moment de la citation par le ministère public ou du renvoi au tribunal compétent, l'identité de ce témoin ne peut être révélée qu'à ces magistrats et à la juridiction d'instruction.

worden onthuld.”

Art. 86quinquies. – Onverminderd de toepassing van artikel 29, kunnen de getuigenverklaringen die ingevolge de toepassing van de artikelen 86bis en 86ter werden verkregen, alleen in aanmerking worden genomen als bewijs van een misdrijf als bedoeld in artikel 90ter, §§2 tot 4, of van een misdrijf dat gepleegd werd in het kader van een criminele organisatie als bedoeld in artikel 324bis van het Strafwetboek, of van een inbreuk op de wet van 16 juni 1993 betreffende de bestraffing van de ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.

De procureur des Konings aan wie ingevolge de toepassing van artikel 29 bericht wordt gegeven van een misdaad of van een wanbedrijf dat aan het licht gekomen is ten gevolge van een getuigenverklaring verkregen met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter, neemt alle nodige maatregelen teneinde de volledige anonimiteit van de getuige te waarborgen.

Op dit artikel heeft mevrouw Nyssens amendement 13 ingediend (zie stuk 2-876/3) dat luidt:

In het voorgestelde artikel 86bis, §5 vervangen als volgt:

“§5. De procureur des Konings, de getuige en naar gelang van het geval, de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde of de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt alsmede de burgerlijke partij kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep instellen tegen de beschikking van de onderzoeksrechter bij een met redenen omkleed verzoekschrift dat wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg, binnen een termijn van acht dagen. Die termijn gaat in op de dag van de beschikking.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak zonder debat binnen vijftien dagen na het indienen van het verzoekschrift.

De griffier stelt de getuige en, naar gelang van het geval, de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde, of de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt alsmede de burgerlijke partij en hun raadslieden, per telex of bij een ter post aangetekende brief uiterlijk achtenveertig uur vooraf in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de onderzoeksrechter, de procureur des Konings, de getuige en, naar gelang van het geval, de persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek, de inverdenkinggestelde of de persoon tegen wie een opsporingsonderzoek loopt alsmede de burgerlijke partij en hun raadslieden afzonderlijk horen.”

Op hetzelfde artikel heeft mevrouw Nyssens amendement 25 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 86quater vervangen als volgt:

“Art. 86quater. – Wanneer tegen de getuige wiens identiteit met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter verborgen wordt gehouden, een opsporingsonderzoek of een

Art. 86quinquies. – Sans préjudice de l’application de l’article 29, les témoignages qui ont été obtenus en application des articles 86bis et 86ter, ne peuvent être pris en considération que comme preuves d’une infraction visée à l’article 90ter, §§2 à 4, ou d’une infraction commise dans le cadre d’une organisation criminelle, visée à l’article 324bis du Code pénal, ou d’une infraction à la loi du 16 juin 1993 relative à la répression des violations graves du droit international humanitaire.

Le procureur du Roi qui, en application de l’article 29, a été avisé d’un crime ou d’un délit, manifesté par un témoignage qui a été obtenu en application des articles 86bis et 86ter, prend toutes les mesures nécessaires afin de garantir l’anonymat complet du témoin. »

À cet article, Mme Nyssens propose l’amendement n° 13 (voir document 2-876/3) ainsi libellé :

À l’article 86bis proposé, remplacer le §5 par ce qui suit :

« §5. Le procureur du Roi, le témoin, et, selon le cas, la personne à l’égard de laquelle l’action publique est engagée dans le cadre de l’instruction, l’inculpé, ou la personne faisant l’objet d’une information, ainsi que la partie civile, peuvent saisir la chambre des mises en accusation d’un recours contre l’ordonnance du juge d’instruction, par requête motivée déposée au greffe du tribunal de première instance dans un délai de huit jours. Ce délai court à compter du jour de l’ordonnance.

La chambre des mises en accusation statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la requête.

Le greffier donne avis au témoin et, selon le cas, à la personne à l’égard de laquelle l’action publique est engagée dans le cadre de l’instruction, à l’inculpé, ou à la personne faisant l’objet d’une information, ainsi qu’à la partie civile et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l’audience, au plus tard quarante-huit heures à l’avance.

La chambre des mises en accusation peut entendre séparément le juge d’instruction, le procureur du Roi, le témoin, et, selon le cas, la personne à l’égard de laquelle l’action publique est engagée dans le cadre de l’instruction, l’inculpé, ou la personne faisant l’objet d’une information, ainsi que la partie civile et leurs conseils. »

Au même article, Mme Nyssens propose l’amendement n° 25 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Remplacer l’article 86quater proposé par ce qui suit :

« Art. 86quater. – Lorsqu’une information ou une instruction est ouverte à l’encontre d’un témoin dont l’identité a été tenue secrète en application des articles

gerechtelijk onderzoek is geopend omdat hij, in het kader van het afleggen van zijn getuigenis, feiten zou hebben gepleegd die een misdrijf uitmaken als bedoeld in hoofdstuk V van titel III of in hoofdstuk V van titel VII van boek II van het Strafwetboek, wordt de onderzoeksrechter die de verklaring van de betrokken getuige heeft afgenomen, ook met het onderzoek naar deze feiten belast.

Het hof of de rechtbank die uitspraak moeten doen in het kader van de artikelen 189bis of 315bis kunnen, na het openbaar ministerie gehoord te hebben, hetzij hun uitspraak uitstellen totdat een beslissing ten gronde is genomen over de feiten bedoeld in het vorige lid, hetzij het anonieme getuigenis weren uit de debatten.

Elk vonnis of arrest van veroordeling geweest in het kader van de artikelen 189bis en 315bis dat in kracht van gewijsde is gegaan, kan bovendien worden herzien overeenkomstig de voorwaarden vastgesteld in hoofdstuk III, titel III, van boek II van het Wetboek van strafvordering, als later tegen de anonieme getuige een in kracht van gewijsde gegane veroordeling is uitgesproken wegens het afleggen van vals getuigenis ten nadele van de veroordeelde.”

Op amendement nr. 25 heeft mevrouw Nyssens het subsidiair amendement 26 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

Het voorgestelde artikel 86*quater* vervangen als volgt:

“Art. 86^{quater}. – Wanneer tegen de getuige wiens identiteit met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter verborgen wordt gehouden, een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek is geopend omdat hij, in het kader van het afleggen van zijn getuigenis, feiten zou hebben gepleegd die een misdrijf uitmaken als bedoeld in hoofdstuk V van titel III of in hoofdstuk V van titel VII van boek II van het Strafwetboek, moet de onderzoeksrechter de identiteitsgegevens van deze getuige meedelen aan de procureur des Konings of aan de onderzoeksrechter die met het onderzoek naar deze feiten belast is. In dat geval mag de identiteit van deze getuige enkel aan deze magistraten en aan het onderzoeksgerecht worden bekendgemaakt zolang er geen dagvaarding van het openbaar ministerie of geen verwijzing naar de bevoegde rechtbank is.

Het hof of de rechtbank die uitspraak moeten doen in het kader van de artikelen 189bis of 315bis kunnen, na het openbaar ministerie gehoord te hebben, hetzij hun uitspraak uitstellen totdat een beslissing ten gronde is genomen over de feiten bedoeld in het vorige lid, hetzij het anonieme getuigenis weren uit de debatten.

Elk vonnis of arrest van veroordeling geweest in het kader van de artikelen 189bis en 315bis dat in kracht van gewijsde is gegaan, kan bovendien worden herzien overeenkomstig de voorwaarden vastgesteld in hoofdstuk III, titel III, van boek II van het Wetboek van strafvordering, als later tegen de anonieme getuige een in kracht van gewijsde gegane veroordeling is uitgesproken wegens het afleggen van vals getuigenis ten nadele van de veroordeelde.”

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – Met mijn amendement 13 op artikel 12 wens ik de mogelijkheid om beroep aan te tekenen in de procedure in te voegen.

86bis et 86ter, pour avoir commis, dans le cadre de son témoignage, des faits qui constitueraient une infraction au chapitre V du titre III ou au chapitre V du titre VII du livre II du Code pénal, le juge d’instruction qui a acté la déclaration du témoin concerné est également chargé de l’instruction pour ces faits.

La cour ou le tribunal appelé à statuer dans le cadre des articles 189bis ou 315bis ont la faculté, après avoir entendu le ministère public, soit de surseoir à statuer jusqu’à ce qu’une décision au fond ait été rendue sur les faits visés à l’alinéa précédent, soit d’écarter le témoignage anonyme des débats.

Tout jugement ou arrêt de condamnation rendu dans le cadre des articles 189bis ou 315bis et passé en force de chose jugée peut, en outre, faire l’objet d’une révision aux conditions prévues au chapitre III, titre III, livre II, du Code d’instruction criminelle, si le témoin anonyme a subi ultérieurement pour faux témoignage contre le condamné une condamnation passée en force de chose jugée. »

À l’amendement n° 25, Mme Nyssens propose l’amendement subsidiaire n° 26 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Remplacer l’article 86*quater* proposé par ce qui suit :

« Art. 86^{quater}. – Lorsqu’une information ou une instruction est ouverte à l’encontre d’un témoin dont l’identité a été tenue secrète en application des articles 86bis et 86ter, pour avoir commis, dans le cadre de son témoignage, des faits qui constitueraient une infraction au chapitre V du titre III ou au chapitre V du titre VII du livre II du Code pénal, le juge d’instruction est tenu de communiquer les données d’identité de ce témoin au procureur du Roi ou au juge d’instruction, chargé d’enquêter sur ces faits. Dans ce cas, et jusqu’au moment de la citation par le ministère public ou du renvoi au tribunal compétent, l’identité de ce témoin ne peut être révélée qu’à ces magistrats et à la juridiction d’instruction.

La cour ou le tribunal appelé à statuer dans le cadre des articles 189bis ou 315bis ont la faculté, après avoir entendu le ministère public, soit de surseoir à statuer jusqu’à ce qu’une décision au fond ait été rendue sur les faits visés à l’alinéa précédent, soit d’écarter le témoignage anonyme des débats.

Tout jugement ou arrêt de condamnation rendu dans le cadre des articles 189bis ou 315bis et passé en force de chose jugée peut, en outre, faire l’objet d’une révision aux conditions prévues au chapitre III, titre III, livre II du Code d’instruction criminelle, si le témoin anonyme a subi ultérieurement pour faux témoignage contre le condamné une condamnation passée en force de chose jugée. »

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 13 à l’article 12 concerne le droit de recours. Je souhaite qu’un tel droit soit introduit dans la procédure.

Mijn amendement 25 op hetzelfde artikel preciseert de bepaling over de gevolgen die het onderzoek na een klacht wegens vals getuigenis kan hebben op het verloop van het andere onderzoek in het kader waarvan aan de getuige anonimiteit is verleend. De Raad van State merkt terecht op dat het bewuste artikel daar geen uitsluitel over geeft.

Amendement 26 op artikel 12 is een subsidiair amendement op amendement 25. Ik verwijs naar de daarbij horende verantwoording.

De voorzitter. – Artikel 14 luidt:

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 189*bis* ingevoegd, luidend als volgt:

“Art. 189*bis*. – De getuige wiens identiteit met toepassing van de artikelen 86*bis* en 86*ter* verborgen werd gehouden, kan niet ter terechtzitting worden gedagvaard, tenzij hij daarin toestemt. Indien de getuige erin toestemt ter terechtzitting te getuigen, behoudt hij zijn volledige anonimiteit. In dit geval neemt de rechtbank de nodige maatregelen om de anonimiteit van de getuige te waarborgen.

De rechtbank kan hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de beklagde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, de onderzoeksrechter gelasten om deze getuige opnieuw te verhoren of om een nieuwe getuige te verhoren met toepassing van de artikelen 86*bis* en 86*ter*, teneinde de waarheid aan de dag te brengen. Tegen deze beslissing van de rechtbank staat geen rechtsmiddel open. De rechtbank kan beslissen dat zij aanwezig zal zijn bij het verhoor van de getuige door de onderzoeksrechter.

De veroordeling van een persoon mag niet uitsluitend of zelfs in overheersende mate gegrond zijn op anonieme getuigenverklaringen die met toepassing van de artikelen 86*bis* en 86*ter* zijn verkregen. Die laatste moeten in afdoende mate steun vinden in andere bewijsmiddelen.

Op dit artikel hebben de heer Vandenberghe en mevrouw De Schamphelaere amendement 18 ingediend (zie stuk 2-876/3) dat luidt:

In het voorgestelde artikel 189*bis*, het laatste lid vervangen als volgt:

“Getuigenverklaringen die ingevolge de toepassing van de artikelen 86*bis* en 86*ter* werden verkregen kunnen alleen in aanmerking worden genomen als bewijs op voorwaarde dat zij in belangrijke mate steun vinden in andere bewijsmiddelen.”

Op hetzelfde artikel heeft mevrouw Nyssens amendement 31 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

De eerste zin van het voorgestelde artikel 189*bis*, tweede lid, vervangen als volgt:

“De rechtbank kan hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de getuige, hetzij op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de beklagde, van de burgerlijke partij of van hun raadslieden, beslissen of getuige bedoeld in het vorige lid opnieuw te verhoren. In dat geval behoudt de getuige aan wie overeenkomstig artikel 86*bis* volledige

Mon amendement n° 25 au même article vise à préciser la disposition quant aux conséquences de l’instruction de la plainte pour faux témoignage. À juste titre, le Conseil d’État a souligné que, lorsqu’au cours d’une instruction, une plainte pour faux témoignage ou faux serment est déposée, les conséquences juridiques ne sont pas tirées par ledit article.

L’amendement n° 26 à l’article 12 est un amendement subsidiaire à l’amendement n° 25. Je renvoie donc à la justification de celui-ci.

M. le président. – L’article 14 est ainsi libellé :

Dans le même Code, il est inséré un article 189*bis*, libellé comme suit :

« Art. 189*bis*. – Le témoin dont l’identité a été tenue secrète en application des articles 86*bis* et 86*ter*, ne peut pas être cité comme témoin à l’audience, à moins qu’il n’y consente. Si le témoin consent à témoigner à l’audience, il conserve son anonymat complet. Dans ce cas, le tribunal prend les mesures nécessaires pour garantir l’anonymat du témoin.

Le tribunal peut ordonner au juge d’instruction, soit d’office, soit sur réquisition du ministère public, soit à la demande du prévenu, de la partie civile ou de leurs conseils, de réentendre ce témoin ou d’entendre un nouveau témoin en application des articles 86*bis* et 86*ter* aux fins de manifestation de la vérité. Cette décision du tribunal n’est susceptible d’aucun recours. Le tribunal peut décider qu’il sera présent à l’audition du témoin par le juge d’instruction.

La condamnation d’une personne ne peut être fondée de manière exclusive, ni dans une mesure déterminante, sur des témoignages anonymes obtenus en application des articles 86*bis* et 86*ter*. Ces derniers doivent être corroborés dans une mesure déterminante par des éléments recueillis par d’autres modes de preuve.

À cet article, M. Vandenberghe et Mme De Schamphelaere proposent l’amendement n° 18 (voir document 2-876/3) ainsi libellé :

Remplacer le dernier alinéa de l’article 189*bis* proposé par ce qui suit :

« Les témoignages qui ont été obtenus en application des articles 86*bis* et 86*ter* ne peuvent être pris en considération comme preuves que pour autant qu’ils soient largement corroborés par d’autres moyens de preuve. »

Au même article, Mme Nyssens propose l’amendement n° 31 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Remplacer la première phrase de l’article 189*bis*, alinéa 2, proposé, par ce qui suit :

« Le tribunal peut décider, soit d’office, soit à la demande du témoin, soit sur réquisition du ministère public ou à la requête du prévenu, de la partie civile ou de leurs conseils, de réentendre le témoin visé à l’alinéa précédent. Dans ce cas, le témoin à qui a été octroyé l’anonymat complet conformément à l’article 86*bis* conserve son anonymat

anonimiteit is verleend, zijn volledige anonimiteit.

De rechtbank kan op dezelfde manier beslissen om een getuige die nog niet ondervraagd is door de onderzoeksrechter, de volledige anonimiteit toe te kennen en hem te verhoren. De volledige anonimiteit wordt verleend met toepassing van artikel 86bis, §§1 en 2.

Vooraleer de rechtbank beslist de volledige anonimiteit toe te kennen neemt zij kennis van alle identiteitsgegevens van de getuige en onderzoekt zij diens betrouwbaarheid. Hiertoe onderzoekt zij met name:

- de ernst van de redenen die de getuige opgeeft om bepaalde identiteitsgegevens geheim te houden;*
- het mogelijk belang dat deze getuige erbij heeft om te getuigen;*
- de mogelijke verhouding van ondergeschiktheid tussen de getuige en de partijen in rechte en in feite.*

De rechtbank stelt een proces-verbaal op waarin zij alle identiteitsgegevens van de getuige opneemt alsmede de feitelijke gegevens die de beslissing kunnen rechtvaardigen.

Dit proces-verbaal wordt overgezonden aan de procureur des Konings, die een register bijhoudt van alle identiteitsgegevens van alle getuigen aan wie de gedeeltelijke anonimiteit is toegekend.

De Koning bepaalt welk gebruik van dit register kan worden gemaakt alsmede de nadere regels betreffende de raadpleging ervan.

De beslissing van de rechtbank geeft de redenen aan die de volledige anonimiteit al dan niet rechtvaardigen. Van de beslissing van de rechtbank geeft de griffier kennis aan de procureur des Konings en bij een ter post aangetekende brief aan de getuige, de beklaagde, de burgerlijke partij en hun raadslieden.

Wanneer de rechtbank besluit een getuige opnieuw te verhoren of een nieuwe getuige te verhoren, voegt zij bij haar beslissing eveneens de oproep waarin de partijen bedoeld in het vorige lid worden uitgenodigd op een door de rechtbank gekozen plaats en een door de rechtbank bepaald tijdstip om het verhoor van de getuige bij te wonen. Het verhoor vindt plaats achter gesloten deuren. Het openbaar ministerie, de beklaagde, de burgerlijke partij en hun raadslieden kunnen voor en tijdens het verhoor van de getuige aan de rechtbank de vragen voorleggen waarvan zij willen dat ze gesteld worden. De rechtbank ontslaat de getuige van het antwoord op iedere vraag die zou kunnen leiden tot het onthullen van zijn identiteit. Tijdens het verhoor neemt de rechtbank alle maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de volledige anonimiteit van de getuige te vrijwaren. Voor het overige wordt er gehandeld conform artikel 86ter.

De bepaalde vormvoorschriften zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid van het getuigenis dat met toepassing van dit artikel wordt afgelegd.”

Op hetzelfde artikel heeft mevrouw Nyssens amendement 32 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

In het tweede lid van het voorgestelde artikel 189bis, de

complet.

Le tribunal peut aussi décider, de la même manière, d'entendre, sous couvert de l'anonymat complet, un témoin qui n'a pas encore été interrogé par le juge d'instruction. L'anonymat complet se justifie aux conditions de l'article 86bis, §§1er et 2.

Avant de décider d'accorder l'anonymat complet, le tribunal prend connaissance de l'identité complète du témoin et contrôle sa fiabilité. À cette fin, il vérifie notamment :

- le sérieux des raisons pour lesquelles le témoin désire conserver certaines données de son identité anonyme ;*
- l'intérêt éventuel de ce témoin à témoigner ;*
- le lien de subordination éventuel du témoin en droit et en fait à l'égard des parties.*

Il dresse un procès-verbal dans lequel il est fait mention de l'identité complète du témoin ainsi que des éléments de fait qui sont de nature à justifier sa décision.

Ce procès-verbal est transmis au procureur du Roi, lequel tient un registre contenant l'identité complète de tous les témoins ayant bénéficié de l'anonymat partiel.

Le Roi précise l'usage qui peut être fait de ce registre, ainsi que les modalités relatives à sa consultation.

La décision du tribunal indique les raisons pour lesquelles l'anonymat complet se justifie ou ne se justifie pas. Elle est notifiée par le greffier au procureur du Roi et, par lettre recommandée à la poste, au témoin, au prévenu ainsi qu'à la partie civile et à leurs conseils.

Lorsque le tribunal décide de réentendre un témoin ou d'entendre un nouveau témoin, le tribunal joint à sa décision la convocation par laquelle les parties visées à l'alinéa précédent sont invitées à être présentes à un endroit indiqué par lui et à un moment fixé par lui, aux fins d'assister à l'audition du témoin. L'audition a lieu à huis clos. Le ministère public, le prévenu, la partie civile et leurs conseils peuvent soumettre au tribunal, avant et pendant l'audition du témoin, les questions qu'ils souhaitent voir poser. Le tribunal dispense le témoin de répondre à toute question susceptible de conduire à la divulgation de son identité. Lors de l'audition, le tribunal prend toutes les mesures raisonnablement nécessaires pour préserver l'anonymat du témoin. Pour le reste, il est procédé conformément à l'article 86ter.

Les formalités prévues au présent article sont prescrites à peine de nullité du témoignage effectué en application du présent article. »

Au même article, Mme Nyssens propose l'amendement n° 32 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

À l'article 189bis, alinéa 2, proposé, remplacer les deux

laatste twee volzinnen vervangen als volgt:

“Tegen de beslissing van de rechtbank kan beroep aangetekend worden door middel van een verklaring die binnen acht dagen wordt neergelegd bij de griffie van de rechtbank die de beslissing heeft gewezen. Deze termijn gaat in op de dag dat de rechtbank de beslissing neemt. Het beroep schorst de beslissing. Het beroep tegen deze beslissing kan worden aangetekend door de getuige, door het openbaar ministerie, door de beklaagde en door de burgerlijke partij.

Het beroep wordt aangetekend voor het hof van beroep. Het hof van beroep doet uitspraak zonder debat binnen twee weken na het neerleggen van de verklaring.

Uiterlijk achtenveertig uur op voorhand stelt de griffier de getuige, de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden per fax of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

Het hof van beroep kan de procureur des Konings, de getuige, de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun raadslieden afzonderlijk verhoren.”

Op amendement nr. 18 heeft de heer Vandenberghe subamendement 39 ingediend (zie stuk 2-876/5) dat luidt:

In het voorgestelde artikel 189bis, laatste lid, de woorden “belangrijke mate” vervangen door de woorden “beslissende mate”.

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – *Mijn amendement 31 op artikel 14 is een kritiek op het wetsontwerp, meer bepaald omdat het de feitenrechter bevoegd verklaard om de onderzoeksrechter opdrachten te geven. Ik wens dat uit te sluiten. Er bestaat in ons recht geen enkel precedent. De feitenrechter en de onderzoeksrechter staan op gelijke voet. Het is niet nodig een algemeen rechtsbeginsel te schenden.*

Mijn amendement 32 op hetzelfde artikel slaat eveneens op de mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen een negatieve beslissing. Ik verwijs bijgevolg naar mijn schriftelijke verantwoording.

De voorzitter. – Artikel 15 luidt:

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 315bis ingevoegd, luidend als volgt:

“Art. 315bis. – De getuige wiens identiteit met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter verborgen werd gehouden, kan niet ter terechtzitting worden gedagvaard, tenzij hij daarin toestemt. De voorzitter leest zijn getuigenverklaring voor ter terechtzitting en vermeldt dat de identiteitsgegevens van deze getuige verborgen werden gehouden met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter. Indien de getuige erin toestemt ter terechtzitting te getuigen, behoudt hij zijn volledige anonimiteit. In dit geval neemt de voorzitter de nodige maatregelen om de anonimiteit van de getuige te waarborgen.

De voorzitter kan, hetzij ambtshalve, hetzij op vordering van het openbaar ministerie, hetzij op verzoek van de beschuldigde, de burgerlijke partij of hun raadslieden, de onderzoeksrechter gelasten om deze getuige opnieuw te

dernières phrases par ce qui suit :

« Il peut être interjeté appel de la décision du tribunal, par déclaration faite, dans un délai de huit jours, au greffe du tribunal qui a rendu la décision. Ce délai court à compter du jour de la décision du tribunal. Le recours a un effet suspensif sur cette décision. L'appel de cette décision appartient au témoin, au ministère public, au prévenu ainsi qu'à la partie civile.

L'appel est porté devant la cour d'appel. La cour d'appel statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la déclaration.

Le greffier donne avis au témoin, à l'inculpé, ainsi qu'à la partie civile et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

La cour d'appel peut entendre séparément le procureur du Roi, le témoin, l'inculpé, ainsi que la partie civile et leurs conseils. »

À l'amendement n° 18, M. Vandenberghe propose le sous-amendement n° 39 (voir document 2-876/5) ainsi libellé :

À l'article 189bis proposé, dernier alinéa, remplacer les mots « largement corroborés » par les mots « corroborés dans une mesure déterminante ».

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 31 à l'article 14 constitue une critique du projet en ce qu'il habilite le juge du fond à donner des ordres à un juge d'instruction. Je propose donc une disposition qui ne prévoit pas qu'un juge du fond puisse donner des ordres à un juge d'instruction. Dans notre droit, il n'existe pas de précédent d'une telle disposition. Le juge du fond et le juge d'instruction sont sur le même pied. Il n'est pas nécessaire d'enfreindre un principe général de droit.

Mon amendement n° 32 au même article porte également sur le recours à la suite d'une décision de refus. Je renvoie donc à ma justification écrite.

M. le président. – L'article 15 est ainsi libellé :

Dans le même Code, il est inséré un article 315bis, libellé comme suit :

« Art. 315bis. – Le témoin dont l'identité a été tenue secrète en application des articles 86bis et 86ter, ne peut pas être cité comme témoin à l'audience, à moins qu'il n'y consente. Le président fait la lecture de ce témoignage à l'audience et mentionne que les données d'identité du témoin ont été tenues secrètes en application des articles 86bis et 86ter. Si le témoin consent à témoigner à l'audience, il conserve son anonymat complet. Dans ce cas, le président prend les mesures nécessaires pour garantir l'anonymat du témoin.

Le président peut ordonner au juge d'instruction, soit d'office, soit sur réquisition du ministère public, soit à la demande de l'accusé, de la partie civile ou de leurs conseils, de réentendre ce témoin ou d'entendre un nouveau témoin

verhoren of om een nieuwe getuige te verhoren met toepassing van de artikelen 86bis en 86ter, teneinde de waarheid aan de dag te brengen. De voorzitter kan beslissen dat hij aanwezig zal zijn bij het verhoor van de getuige door de onderzoeksrechter.

Op dit artikel heeft mevrouw Nyssens amendement 35 ingediend (zie stuk 2-876/4) dat luidt:

Het tweede lid van het voorgestelde artikel 315bis, vervangen als volgt:

“De voorzitter kan hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de getuige, hetzij op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van de beklaagde, van de burgerlijke partij of van hun raadslieden, beslissen de getuige bedoeld in het vorige lid opnieuw te verhoren. In dat geval behoudt de getuige aan wie overeenkomstig artikel 86bis volledige anonimiteit is verleend, zijn volledige anonimiteit.

De voorzitter kan op dezelfde manier beslissen om een getuige die nog niet ondervraagd is door de onderzoeksrechter, de volledige anonimiteit toe te kennen en hem te verhoren. De volledige anonimiteit wordt verleend met toepassing van artikel 86bis, §§1 en 2.

Vooraleer de voorzitter beslist de volledige anonimiteit toe te kennen neemt hij kennis van alle identiteitsgegevens van de getuige en onderzoekt hij diens betrouwbaarheid. Hiertoe onderzoekt hij met name:

- de ernst van de redenen die de getuige opgeeft om bepaalde identiteitsgegevens geheim te houden;
- het mogelijk belang dat deze getuige erbij heeft om te getuigen;
- de mogelijke verhouding van ondergeschiktheid tussen de getuige en de partijen in rechte en in feite.

De voorzitter stelt een proces-verbaal op waarin hij alle identiteitsgegevens van de getuige opneemt alsmede de feitelijke gegevens die de beslissing kunnen rechtvaardigen.

Dit proces-verbaal wordt overgezonden aan de procureur-generaal, die een register bijhoudt van alle identiteitsgegevens van alle getuigen aan wie de volledige anonimiteit is toegekend.

De Koning bepaalt welk gebruik van dit register kan worden gemaakt alsmede de nadere regels betreffende de raadpleging ervan.

De beslissing van de voorzitter geeft de redenen aan die de volledige anonimiteit al dan niet rechtvaardigen. Van de beslissing van de voorzitter geeft de griffier kennis aan het openbaar ministerie en bij een ter post aangetekende brief aan de getuige, de beschuldigde, de burgerlijke partij en hun raadslieden.

Wanneer de voorzitter besluit een getuige opnieuw te verhoren of een nieuwe getuige te verhoren, voegt hij bij zijn beslissing eveneens de oproep waarin de partijen bedoeld in het vorige lid worden uitgenodigd op een door de voorzitter gekozen plaats en een door de voorzitter bepaald tijdstip om het verhoor van de getuige bij te wonen. Het verhoor vindt plaats achter gesloten deuren. Het openbaar ministerie, de beschuldigde, de burgerlijke partij en hun raadslieden kunnen voor en tijdens het verhoor van

en application des articles 86bis et 86ter aux fins de manifestation de la vérité. Le président peut décider qu'il sera présent à l'audition du témoin par le juge d'instruction.

À cet article, Mme Nyssens propose l'amendement n° 35 (voir document 2-876/4) ainsi libellé :

Remplacer l'article 315bis, alinéa 2, proposé, par ce qui suit :

« Le président peut décider, soit d'office, soit à la demande du témoin, soit sur réquisition du ministère public ou à la requête du prévenu, de la partie civile ou de leurs conseils, de réentendre le témoin visé à l'alinéa précédent. Dans ce cas, le témoin à qui a été octroyé l'anonymat complet conformément à l'article 86bis, conserve son anonymat complet.

Le président peut aussi décider, de la même manière, d'entendre, sous couvert de l'anonymat complet, un témoin qui n'a pas encore été interrogé par le juge d'instruction. L'anonymat complet se justifie aux conditions de l'article 86bis, §§1er et 2.

Avant de décider d'accorder l'anonymat complet, le président prend connaissance de l'identité complète du témoin et contrôle sa fiabilité. À cette fin, il vérifie notamment :

- le sérieux des raisons pour lesquelles le témoin désire conserver certaines données de son identité anonyme ;
- l'intérêt éventuel de ce témoin à témoigner ;
- le lien de subordination éventuel du témoin en droit et en fait à l'égard des parties.

Il dresse un procès-verbal dans lequel il est fait mention de l'identité complète du témoin ainsi que des éléments de fait qui sont de nature à justifier sa décision.

Ce procès-verbal est transmis au procureur général, lequel tient un registre contenant l'identité complète de tous les témoins ayant bénéficié de l'anonymat complet.

Le Roi précise l'usage qui peut être fait de ce registre, ainsi que les modalités relatives à sa consultation.

La décision du président indique les raisons pour lesquelles l'anonymat complet se justifie ou ne se justifie pas. Elle est notifiée par le greffier au ministère public et, par lettre recommandée à la poste, au témoin, à l'accusé ainsi qu'à la partie civile et à leurs conseils.

Lorsque le président décide de réentendre un témoin ou d'entendre un nouveau témoin, il joint à sa décision la convocation par laquelle les parties visées à l'alinéa précédent sont invitées à être présentes à un endroit indiqué par lui et à un moment fixé par lui, aux fins d'assister à l'audition du témoin. L'audition a lieu à huis clos. Le ministère public, l'accusé, la partie civile et leurs conseils, ainsi que les juges et les jurés peuvent soumettre au président, avant et pendant l'audition du témoin, les

de getuige aan de voorzitter de vragen voorleggen waarvan zij willen dat ze gesteld worden. De voorzitter ontslaat de getuige van het antwoord op iedere vraag die zou kunnen leiden tot het onthullen van zijn identiteit. Tijdens het verhoor neemt de voorzitter alle maatregelen die redelijkerwijze nodig zijn om de volledige anonimiteit van de getuige te vrijwaren. Voor het overige wordt er gehandeld conform artikel 86ter.

De in dit artikel bepaalde vormvoorschriften zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid van het getuigenis dat met toepassing van dit artikel wordt afgelegd."

Mevrouw Clotilde Nyssens (PSC). – Mijn amendement 35 op artikel 15 strekt ertoe de juryleden in het assisenhof het recht te geven om een eventuele anonieme getuige te horen, uiteraard via de voorzitter en in zijn aanwezigheid. Het wetsontwerp voorziet niet in die mogelijkheid.

De heer Marc Verwilghen, minister van Justitie. – Er is in de commissie voor de Justitie een lange en grondige discussie gevoerd over de amendementen van mevrouw Nyssens, de heer Vandenberghe en mevrouw De Schamphelaere. Ik verwijs naar de verantwoordingen en vraag de amendementen te verwerpen.

– **De stemming over de amendementen wordt aangehouden.**

– **De aangehouden stemmen en de stemming over het wetsontwerp in zijn geheel hebben later plaats.**

De voorzitter. – We zetten onze werkzaamheden voort vanmiddag om 15 uur.

(De vergadering wordt gesloten om 11.35 uur.)

Berichten van verhindering

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Lizin en de heer Steverlynck, in het buitenland, mevrouw De Schamphelaere en de heer Lozie, om gezondheidsredenen.

– **Voor kennisgeving aangenomen.**

questions qu'ils souhaitent voir poser. Le président dispense le témoin de répondre à toute question susceptible de conduire à la divulgation de son audition. Lors de l'audition, le président prend toutes les mesures raisonnablement nécessaires pour préserver l'anonymat complet du témoin. Pour le reste, il est procédé conformément à l'article 86ter.

Les formalités prévues au présent article sont prescrites à peine de nullité du témoignage effectué en application du présent article ».

Mme Clotilde Nyssens (PSC). – Mon amendement n° 35 à l'article 15 vise à donner aux jurés de Cour d'assises le droit d'entendre l'éventuel témoin anonyme, évidemment par le biais du président et en sa présence. Mais le projet ne prévoit pas cette possibilité.

M. Marc Verwilghen, ministre de la Justice. – Les amendements qui ont été défendus par Mme Nyssens, M. Vandenberghe et Mme De Schamphelaere ont fait l'objet de longues discussions en commission de la Justice. Je renvoie à ces justifications et je demande le rejet de ces amendements.

– **Le vote sur les amendements est réservé.**

– **Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.**

M. le président. – Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi à 15 h.

(La séance est levée à 11 h 35.)

Excusés

Mme Lizin et M. Steverlynck, à l'étranger, Mme De Schamphelaere et M. Lozie, pour raisons de santé, demandent d'excuser leur absence à la présente séance.

– **Pris pour information.**